

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

Journal of Physical Education and Sport Sciences

CİLT / VOLUME: 11

SAYI / NUMBER: 1

YIL / YEAR:2009

ISSN:1302-2040

EDİTÖR/EDITOR

Dr. Mahir UĞUR, Erzurum

EDİTÖR YARDIMCISI/ASSOCIATE EDITOR

Dr. Elif ŞIKTAR, Erzurum

YAYIN KOORDİNATÖRÜ/PUBLISHING COORDINATOR

Dr. Yunus ÖZTAŞYONAR, Erzurum

İNGİLİZCE DANIŞMANLARI/ENGLISH CONSULTANTS

Dr. Mustafa GÜL, Erzurum

Dr. Sedat AKAR, Erzurum

İSTATİSTİK DANIŞMANLARI/STATISTICAL CONSULTANTS

Dr. Başaran GENÇDOĞAN, Erzurum

Dr. Meltem Alkan MELİKOĞLU, Erzurum

BİLİMSEL DANIŞMA KURULU/ EDITORIAL BOARD

Dr. Caner AÇIKADA, Ankara

Dr. Fatih AKÇAY, Erzurum

Dr. Sedat AKAR, Erzurum

Dr. Sema ALAY, Ankara

Dr. Hülya AŞÇI, Ankara

Dr. Nevin Atalay GÜZEL, Ankara

Dr. Latif AYDOS, Ankara

Dr. Velittin BALCI, Ankara

Dr. Gül BALTACI, Ankara

Dr. Şebnem CENGİZ, Şanlıurfa

Dr. İbrahim CİCİOĞLU, Ankara

Dr. Erkan ÇALIŞKAN, Erzurum

Dr. Zafer ÇİMEN, Ankara

Dr. Şenol DANE, Ankara

Dr. Gazanfer DOĞU, Bolu

Dr. Akın ERDAL, Erzurum

Dr. Güner EKENCİ, Ankara

Dr. Sümmani EKİCİ, Muğla

Dr. Hüseyin EROĞLU, Erzurum

Dr. Zinnur GEREK, Erzurum

Dr. Mustafa GÜL, Erzurum

Dr. İlhami GÜLÇİN, Erzurum

Dr. H.Alper GÜNGÖRMÜŞ, Ağrı

Dr. Mehmet GÜNAY, Ankara

Dr. Recep GÜRSOY, Erzurum

Dr. Özbay GÜVEN, Ankara

Dr. Faik İMAMOĞLU, Ankara

Dr. Osman İMAMOĞLU, Samsun

Dr. Murat KALDIRIMCI, Erzurum

Dr. Ümit KARLI, Bolu

Dr. Suat KARAKÜÇÜK, Ankara

Dr. Saliha KARATAY, Erzurum

Dr. Dursun KATKAT, Erzurum

Dr. Ayşe KİN İŞLER, Ankara

Dr. Ahmet KIZILTUNÇ, Erzurum

Dr. Necip Fazıl KİSHALI, Erzurum

Dr. Feza KORKUSUZ, Ankara

Dr. Meltem ALKAN Melikoğlu, Erzurum

Dr. Hakan SUNAY, Ankara

Dr. İlhan ŞEN, Erzurum

Dr. Kazım ŞENEL, Erzurum

Dr. Ömer ŞENEL, Ankara

Dr. Önder ŞEMŞEK, Bolu

Dr. Erdiç ŞIKTAR, Erzurum

Dr. Ahmet ŞİRİNKAN, Erzurum

Dr. Kemal TAMER, Ankara

Dr. Mehmet TUNÇKOL, Tokat

Dr. Fatih YENEL, Ankara

Dr. Azmi YETİM, Ankara

Dr. İbrahim YILDIRAN, Ankara

Dr. Kadir YILDIRIM, Erzurum

Dr. Mehmet Akif ZİYAGİL, Amasya

Dr. Erdal ZORBA, Ankara

Amaç ve Kapsam

Beden eğitimi ve spor bilimleri dergisinin temel hedefi uluslar arası düzeyde nitelikli, sürekli ve beden eğitimi ve spor alanında periyodik olarak bilimsel açıdan en üst düzeyde orijinal araştırmaları yayınlamaktır. Bununla beraber spor bilimleri ile ilgili temel yenilikleri kapsayan derleme yazıları, olgu sunumları, beden eğitimi ve spor camiasının konular hakkındaki deneyimlerini ve eleştirilerini içeren mektuplar ile güncel mesleki konular da yayınlanır.

Yayın Periyodu

Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nun süreli yayın organı olup, bağımsız ve önyargısız hakemlik ilkesine dayanan bilimsel içerikli, yayın dili Türkçe olan, ulusal, periyodik bir dergidir. Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarında olmak üzere yılda 4 kez yayınlanır.

Abone işlemleri

Dergiye abone olmak isteyen kişiler Beden eğitimi ve spor bilimleri dergisi iletişim adresine başvurmalıdır.

Reklam işlemleri

Dergiye reklam vermek isteyen tüm kişi ve kurumların dergi iletişim adresine başvurmaları gerekmektedir

Yazarlara bilgi

Yazarlara bilgi; dergi sayfalarında, <http://fakulteler.atauni.edu.tr/besyo/duyurular.php?al=46> web sayfasında yayınlanmaktadır.

Yayın hakkı

Atatürk beden eğitimi ve spor bilimler dergisinde yayınlanan yazı, resim, şekil ve tablolar yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen herhangi bir nedenle basılamaz, çoğaltılamaz. Referans göstermek kaydıyla özetleme ve alıntı yapılabilir. Dergide yayınlanan yazı, şekil ve resimlerden yazarları, ilan ve reklamlardan firmaları sorumludur.

Yazışma Adresi / Correspondence Address

Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (atabesbd)
Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
25240 ERZURUM/ TÜRKİYE
Tel:(0442) 2312234 • Faks:(0442) 2360985
e-posta: atabesbd@atauni.edu.tr

Dizgi, Baskı

Mega Ofset, Erzurum

YAZARLARA BİLGİ

Yayın Kuralları

Atatürk Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisine gönderilen yazılar, yayın ve bilim kurulu üyeleri tarafından kapsam ve düzen açısından uygun görülmelidir. Yayın kurulu yayın koşullarına uymayan yazıları yayınlamak, düzeltmek üzere yazarına geri göndermek ve biçimce düzenlemek yetkisine sahiptir. Yazının özüne dokunmadan her türlü düzeltme ve kısaltmalar yapılabilir. Yayınlanmak üzere dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbirisi, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez ve hiçbir isim yazar olarak eklenebilir veya yazar sırası değiştirilemez. Tüm yazılar editör ve ilgili editör yardımcısı ile en az iki danışman hakem tarafından incelenir. Editör ofisi gerek gördüğünde makaleyi üçüncü bir hakeme gönderebilir.

Dergide basılacak yazılar başka herhangi bir yerde yayınlanmamış olmalıdır. Bilimsel toplantılarda tebliğ edilen çalışmalarda bilimsel toplantının yeri ve tarihi belirtilmelidir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazara ait olup yazıların içeriğinden ve kaynakların doğruluğundan yazarlar sorumludur. Dergi içeriğinde verilmiş olan telif hakkı devir formu da doldurulularak gönderilmelidir.

Eğer makalede daha önce yayınlanmış; alıntı yazı, tablo, resim vb. varsa makale sahibi, yayın hakkı sahibi ve yazarlardan yazılı izin almak ve bunu belirtmek durumundadır. Yayına kabul edilmeyen makale, resim ve fotoğraflar eğer özel olarak yazarlar tarafından geri istendiği belirtilmemiş ise yazarlara geri gönderilmez.

Yazım Kuralları

1. Yazım PC uyumlu bilgisayarda Microsoft Word Windows programı ile Arial veya Times New Roman karakteriyle yazılmalı, A4 sayfa büyüklüğünde beyaz kağıda ve kâğıdın tek yüzüne kâğıdın sol kenarında 2,5, sağ kenarında 2,5, üst ve alt kenarlarında 2,5'er cm. boşluk bırakılacak şekilde yazılmalıdır. Tümünde harf büyüklüğü 12 punto olmalıdır. Ancak, çalışmanın adı 14 punto ve boldlanmış olmalı, metinde yer alan tablolarda tek sayfaya sığdırılması istendiğinde 8 veya 9 punto harfler kullanılabilir.
2. Ana yazımda 1.5 tam satır aralığı kullanılmalıdır. Şekillerin ve çizelgelerin açıklamaları ile alıntılar ve dip notların yazımında ise 1 satır aralık kullanılmalıdır. Özet, Abstract, Şekiller, Tablolar, Kısaltmalar Dizini ve Kaynaklar gibi, ana başlıklar, bölüm başlıkları ve alt bölüm başlıkları ile bunları izleyen ilk paragraf arasında kullanılan aralığa göre bir aralık; bir alt bölümün son satırı ile bir sonraki alt bölüm başlığı arasında da kullanılan aralığa göre bir aralık boşluk bırakılmalıdır. Metin içerisinde yer alan paragraflar arasında ilave aralık bırakılmamalıdır.
3. Makale kolay anlaşılır bir Türkçe ve yazım kurallarına uygun bir dille yazılmalıdır. Yazım kurallarında imla bakımından Türk Dil Kurumu'nun çıkardığı imla Kılavuzuna uyulması gerekmektedir. Anlatım üçüncü şahıs ağzından yapılmalı, kısa ve öz cümleler kullanılmalıdır. Yazımda virgül ve noktadan sonra, bir karakter boşluk bırakılmalıdır.
4. Araştırma yazıları sıra ile şu bölümlerden oluşmalıdır: Kapak başlığı, Türkçe başlık, Türkçe özet, anahtar kelimeler, İngilizce özet (konunun başlığı ile birlikte), key words, giriş, materyal ve metod, bulgular, tartışma, sonuç ve kaynaklar. Derleme ve olgu sunumları ise; kapak başlığı, Türkçe özet, anahtar kelimeler, İngilizce özet (İngilizce konu başlığı ile) ve key words sırası ile başlamalıdır. Kapak başlığı dışında isim ve kurum belirtilmemelidir. Türkçe özet bölümü azami 200 kelimedenden oluşmalıdır. İngilizce özet ise Türkçe özete denk olmalıdır.
5. **Kapak Başlığı:** Makalenin başlığı (Türkçe ve İngilizce), tüm yazarların ad ve soyadları, akademik ünvanları, bağlı oldukları kurumları belirtilmeli, yazışma yapacak olan yazarın iş telefonu-GSM, e-posta ve yazışma adresleri, belirtilmelidir. Makale daha önce tebliğ edilmişse tebliğ yeri ve tarihi belirtilmelidir.
6. Araştırma yazıları ve derlemeler 10 sayfayı, olgu sunumları ise 5 sayfayı geçmemelidir.
7. Tüm tablolar grafikler veya şekiller yazının içinde yerleştirilmiş halde gönderilmemeli, her biri ayrı sayfaya basılmış şekilde gönderilmelidir. Her birine metinde geçiş sırasına göre numara verilmeli ve kısa birer başlık yazılmalıdır. Tablo, şekil ve grafiklerin yazıda nerede geçtiği belirtilmelidir. Kullanılan kısaltmalar alt kısımda mutlaka açıklanmalıdır. Özellikle tablolar metni açıklayıcı ve kolay anlaşılır hale getirme amacı ile hazırlanmalı ve metnin tekrarı olmamalıdır. Başka bir yayından alıntı yapıyorsa yazılı baskı izni birlikte gönderilmelidir.
8. Kaynaklar listesi makale metninin sonunda ayrı bir sayfaya yazılmalıdır. Kaynaklar metinde geçiş sırası esas alınarak sıralanmalı, numara göstererek satır sonunda noktadan önce ve üst karakter şeklinde olmalıdır. (Örn^{1 2}). Henüz yayınlanmamış veriler ve çalışmalar kaynaklar bölümünde yer almamalıdır. Bunlara metin içerisinde (isim(ler), yayınlanmamış veri, tarih) şeklinde yer verilmelidir. Kaynaklarda yazar sayısının 6 veya daha az olması durumunda tüm yazarların isimleri yazılmalıdır. Yazar sayısının altıdan fazla olması durumunda ise ilk altı yazarın ismi yazılmalı, sonrasında Türkçe makalelerde “ve ark.”, İn-

gilizce makalelerde ise “et al.” ilave edilmelidir. Yazar isimlerinden sonra kaynak gösterilen yazının tam başlığı, dergi adı, yıl, cilt ve sayfa numaraları yazılmalıdır. Kaynaklar şu şekilde düzenlenmelidir:

- a. Dergiler için;
Brocq O, Breuil V, Agopian V, Grisot C, Flory P, Bernard-Pomier G et al. Reactive arthritis induced by strongyloides stercoralis. Rev Rhum Engl Ed,1996;63:217-19.
  - b. Kitaplar için;
Ergen E. Egzersiz Fizyolojisi. Ankara: Nobel yayınevi, 2002:35-46.
  - c. Kitap bölümü için;
Zvaifler NJ, Antimalarials. In: Mc Carty DJ, ed(s). Arthritis and Allied Conditions. Philadelphia: Lea and Febiger, 1985: 497-501.
  - d. Tez için;
Kaplan SI. Post-hospital home health care: the elderly access and utilization (thesis). St. Louis (MO): Washington Univ; 1995.
9. Çalışma; 3 bilgisayar çıktısı (biri isimli, diğer ikisi isimsiz olacak şekilde) ve 8 gönderimlik posta ederi kadar pul ile birlikte gönderilmelidir.
10. Hakemlerden gelmiş, düzeltme için geri gönderilen ve kabul edilen makaleler düzeltmeleri yapıldıktan ve CD ye kopyalandıktan sonra dergimize gönderilmelidir.

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

CİLT / VOLUME: 11

SAYI / NUMBER: 1

YIL/ YEAR: 2009

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Sayfa no **Orijinal Makaleler / Original Articles**

- 1-6** **BAYAN TEKVANDOCULARDA KAMP DÖNEMİNİN BAZI SOLUNUM PARAMETRELERİ ÜZERİNE ETKİSİ**
The Effect Of Camp Term On Some Respiration Parameters In Female Taekwondoers
Evrin Çakmakçı, Vedat Çınar, Ekrem Boyalı, Konya / Türkiye
- 7-15** **İLKÖĞRETİM II. KADEME ÖĞRENCİLERİNİN ATILGANLIK DÜZEYLERİNİN SPORA KATILIMLARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ**
The determine of Level of Assertiveness of Second Grade Primary School Students According to Whether They Exercise Sports.
Hüseyin KIRIMOĞLU, Abdurrahman KEPOĞLU, Çağatay DERECELİ, Necmettin PARLAK, Erdoğan TOZOĞLU, Aydın / Türkiye
- 8-29** **İLKÖĞRETİM OKULLARINDA BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN SEÇMELİ SPOR ETKİNLİKLERİ DERSİ UYGULAMALARINA İLİŞKİN GENEL GÖRÜŞLERİ**
Physical Education Teachers' General Views Related to Application of Elective Sport Activities Lesson at Primary Schools
Mehmet GÜLLÜ, Mehmet GÜÇLÜ, Esin GÜLLÜ, Abdullah GÜLLÜ, Murat TEKİN Ankara / Türkiye
- 30-40** **TÜRK VE AMERİKAN BASKETBOLCULARININ OYUN ANLAYIŞINA BİR BAKIŞ**
Point of View on Turkish and American Players Comprehension on Basketball
Olga SEVİM, Sibel SUVEREN, Ankara / Türkiye
- 41-50** **GÜREŞ GREKOROMEN GENÇ MİLLİ TAKIM SPORCULARININ BAŞARI MOTİVASYON DÜZEYLERİNİN, SPORİF TECRÜBE VE ANTRENMAN SIKLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ**
Evaluating The Achievement Motivation Levels of The Wrestling GrecoRoman Young National Team Sportsmen in Terms of Sporting Experience and Training Frequency
Emin KURU, Uğur ABAKAY, Ankara / Türkiye

EDİTÖRDEN

Spor camiasının değerli mensupları, kıymetli meslektaşlarım, Yayın hayatımızda yeni bir yıla daha sizinle birlikte girmekten mutluluk duyuyorum. Dergimizin yenilenme çalışmaları içerisinde ulusal veritabanlarına girebilmek ve derginin yayın kalitesini arttırarak gerekli alt yapıyı oluşturmak amacıyla dergi kapağı düzeninden yazım kurallarına kadar dergi içeriğinde birçok yenilikler yaptık. Yayın kurulumuza İngilizce ve istatistik danışmanları da ekledik. Umarım kısa süre içerisinde uluslar arası veri tabanı ve indekslere girebilme ve on-line hizmet verebilme beklentilerimizi sizlerin de bizlere yayınlarınızla katkılarınız sayesinde olumlu biçimde sonuçlandırırız. Danışma kurulunda görev yapmayı kabul eden ve bizlerden desteklerini esirgemeyen Türkiye'nin her bölgesinden çok değerli hocalarımıza da teşekkür etmeyi bir borç biliyorum. Hocalarımızın bilimsel destekleri ve spor camiası üyelerinin gönderdikleri ve büyük emekler harcadıkları bilimsel yayınlarıyla dergimizin ulusal ve uluslar arası arenada saygın bir yer kazanacağına olan inancım sonsuzdur.

Genç meslektaşlarımızdan dergimize gönderecekleri bilimsel yayınlarda, dergimizde ve web sitemizde ilan ettiğimiz yeni yazım kurallarına göre yayınlarını hazırlamalarını ve dergi içeriğinde yer alan telif hakkı devri ile ilgili formu da doldurarak bizlere göndermelerini rica ediyoruz. Gönderilen bilimsel yayınlara yapılan eleştirilerden rahatsız olmamalarını, bu eleştirilerin ileriye dönük bilimsel eğitimlerine katkıda bulunacağını göz ardı etmemelerini belirtmek istiyoruz.

Bu yılın ilk sayısını biraz gecikmeli olarak çıkardık. Sizler de takdir edersiniz ki, derginin yeniden düzenlenmesi ve baskı işlemleri büyük emek istiyor ve zaman alıyor. Sizlerin de göndereceği yayınlarla bundan sonraki sayıları zamanında çıkarmaya gayret edeceğiz.

Dergimizin düzenlenmesinde ve basımında emeği geçen tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Saygılarımla...

Prof. Dr. Mahir UĞUR

Editör

BAYAN TEKVANDOCULARDA KAMP DÖNEMİNİN BAZI SOLUNUM PARAMETRELERİ ÜZERİNE ETKİSİ

¹Evrım ÇAKMAKÇI

²Vedat ÇINAR

¹Ekrem BOYALI

¹Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Konya,

²Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Karaman.

ÖZET

Bu araştırmada Avrupa şampiyonası öncesi Türkiye bayan Tekvando milli takımında mücadele eden bayan sporcuların, 4 haftalık kamp döneminin bazı solunum parametreleri üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmaya Avrupa şampiyonasına hazırlanan üst düzeyde Tekvando sporu ile uğraşan yaş ortalamaları 22,26±3,29 yıl, boy ortalamaları 171,07±6,62 cm olan 13 bayan tekvandocu, denek olarak katılmıştır. Deneklerin 4 haftalık kamp öncesi ve sonrası sabah aç karnına oturur pozisyonda cosmed marka spirometre kullanılarak bazı solunum parametreleri (FVC, PEF, PIF, VC, MVV) ölçülmüştür. Deneklerin ölçülen parametrelerin de ortalamaları hesaplanarak iki ölçüm zamanlamasının arasındaki farklılığın tespitinde wilcoxon signed ranks testi kullanıldı.

Araştırmada 4 haftalık kamp sonrası FVC, PEF ve MVV değerlerinde anlamlı ($p<0,05$) artış bulunmuştur. PIF ve VC değerlerinde ve vücut ağırlığı ortalamalarında istatistiksel anlamda bir fark bulunamamıştır.

Sonuç olarak 4 haftalık teknik ve taktik ağırlıklı antrenman programı taekwandocuların, performans antrenmanları ile akciğer fonksiyon parametrelerinde anlamlı artışlar meydana getirmiştir. Nitekim antrenmanlar ile solunum organlarına destek veren kassal gücün artması ile maksimal solunum kapasitesinde arttığı, buna bağlı akım hızı değişiklikleri yarattığı söylenebilir. Dolayısıyla performans antrenmanlarının akciğer fonksiyonlarını arttırabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Tekvando, Solunum

THE EFFECT OF CAMP TERM ON SOME RESPIRATION PARAMETERS IN FEMALE TAEKWONDOERS

ABSTRACT

In this research it was aimed to examine the effect of 4 weeks camp term of female taekwondoers, who were struggling in female taekwondo national team of Turkey before the European Championships, on some respiration parameters.

13 female taekwondoers, who were preparing for European Championship making taekwondo in top level, whose some of one, age average was 22,26±3,29 year, height averages 171.07±6,62 cm, attended as subjects to the research. Some respiration parameters (FVC, PEF, PIF, VC, MVV) of subjects were measured before and after 4 weeks camp, in the mornings, in the sitting position as they were hungry, by using cosmed brand spirometer. Medians of measured parameters of subjects also were assessed and in the determination of the difference between two measurement timings, Wilcoxon Signed Ranks test was used.

Meaningful ($p<0.05$) increase in the values PEF, PIF and MVV were found after 4 weeks camp. However there was no difference in PIF and VC values and body weight averages.

In conclusion, four-week technical and tactical exercise program has brought about meaningful increases in taekwondoers' performance exercises and lung functions. In fact, it can be said that maximal respiration capacity increases together with increasing muscular power which supports respiration organs by exercises and connected to it, it creates current speed changes. Consequently, it can be said that performance exercises increases lung functions.

Key Words: Taekwondo, Respiration

GİRİŞ

İnsan vücudu, egzersizlere yapısal ve fonksiyonel olarak büyük bir adaptasyon potansiyeline sahiptir. Bu adaptasyonun, özel performans yeteneğini geliştirmeyi amaçlayan spesifik egzersizler sonucunda sağlanması antrenman bilimini ve önemini ortaya koymaktadır. Sporun bilimsel olarak yapıldığı ülkelerde antrenman süreci çok yönlü araştırmalara, gözlemlere ve uygulamalara konu olmuş; bütün bu çalışmaların değerlendirilmesi sonucu antrenman bilimi doğmuş ve sporcuların performans düzeylerinin artmasında en önemli belirleyici kriter olmuştur²⁵.

Düzenli uygulanan antrenman programları fizyolojik olarak solunum, dolaşım ve kan parametrelerine olumlu etki yaptığı araştırmalarla tespit edilmiştir²⁶.

Bu sebeple sporda başarılı olma hedefi, birçok ülkedeki bilim adamlarının bu konularda yoğun araştırmalar yapmalarına ve sporda performansın üst sınırlarını yakalayabilmek için nelerin yapılması gerektiğini ortaya koymaya çalışmalarına sebep olmuştur. Sporda başarı, diğer bir deyişle performans, aerobik ve anaerobik enerji tüketimine, kuvvet, hız, teknik, gibi nöromusküler fonksiyonlar ile taktik ve psikik faktörlere bağlıdır²¹.

Bütün spor dallarında olduğu gibi Tekvandoda da başarılı olabilmek için yu

karıda ifade edilen özelliklerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Bazı araştırmacılar, yoğun fiziksel antrenmanların solunum parametrelerini artırıcı yönde etki yaptığını savunurken; bazıları da bu gelişimin tamamen yaş grubunun dinamiği olarak normal büyümeye paralel olduğuna dikkat çekmektedirler^{9,12,13}. Bunun dışında kalan bir kısım araştırmacılar da egzersizin solunum parametrelerini artırmamakla beraber verimli ve ekonomik duruma getirdiğini ileri sürmektedirler²².

Egzersiz sırasında aktif dokuların O₂ ihtiyacının karşılanabilmesi ve oluşan CO₂ fazlası uzaklaştırılabilmesi için kalp-damar ve solunum mekanizmalarının birbiriyle uyumlu şekilde çalışması zorunludur.

Ayrıca egzersizde çalışan kasların kandan O₂ alışımda bir artış görülmekte ve ventilasyondaki artış ile birlikte fazladan O₂ sağlanmakta, vücut ısısı düşmekte ve CO₂ fazlalığı atılmaktadır¹².

Fiziksel egzersizde kasların oksijen ihtiyacı artmaktadır. Egzersiz için gerekli ve yeterli oksijeni karşılayacak olan solunum sisteminin de buna fizyolojik uyum göstermesi bu mekanizmanın gereğidir. Vital kapasitenin artış derecesi; solunum kaslarının gelişimi, akciğerlerin ve toraks duvarının genişleyebilme kabiliyeti ve bronş ile bronşiollelerin elastikiyeti ile sınırlıdır¹⁰.

Solunum ve dolaşım sistemleri arasındaki sıkı fonksiyonel ilişki antrenmanın etkileri bakımından da oldukça paralel bir gelişme göstermektedir.

Vital kapasitenin antrenmanlar ile artması başlıca çalışma şekliyle antrenmanın yüklenme şiddetine bağlıdır. Pratik olarak bu artış, çoğunlukla uzun süreli dayanıklılık performansı gerektiren spor türlerinde görülür²⁰.

Bu araştırmada, Avrupa şampiyonası öncesi Türkiye bayan tekvando milli takımında mücadele eden tekvandoculara kamp dönemi antrenmanlarının bazı solunum parametreleri üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOD

Denekler

Araştırmaya Avrupa şampiyonasına hazırlanan elit, üst düzeyde tekvando sporu ile uğraşan ve aralarında dünya, Avrupa şampiyonu ve olimpiyat derecesi bulunan yaş ortalamaları 21.38 yıl, boy ortalamaları 169.23cm olan 13 bayan Tekvandocu, denek olarak katılmıştır.

Yöntem

Deneklere 4 hafta süresince Tekvando antrenman programı uygulandı.

Solunum parametrelerinin ölçülmesi

4 haftalık egzersiz periyodundan önce ve sonra deneklerin solunum parametreleri S.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Laboratuvarında bulunan Cosmed marka spirometre ile ölçüldü. Sonuçta zorlu vital kapasite (FVC), vital kapasite (VC) ve maksimum istemli ventilasyon (MVV), en yüksek ekspriasyon akımı (PEF), en yüksek inspriasyon akımı (PIF) değerleri ölçüldü.

Deneklerin ölçüm sırasında spirometre ağızlığını iyice ağızlarına almaları ve burunluk takmaları sağlandı. Denekler oturur pozisyonda iken FVC, VC, PIF, PEF ve MVV parametreleri ölçüldü. Bu işlem üç kez tekrar edildi ve en iyi derece kayıt edildi.

İstatistikî Analizler

Elde edilen verilerin İstatistikî analizlerin yapılmasında SPSS paket programı kullanıldı. Tüm deneklerin ölçülen parametrelerinin ortalamaları hesaplandı.

Ölçülen zamanlamalar arasındaki farklılıkların tespitinde Wilcoxon Signed Ranks testi kullanıldı¹⁹.

BULGULAR

Tablo 1. Tekvandocuların Yaş ve Boy ortalamaları

Değerler	Median±SD
Yaş (yıl)	22,26±3,29
Boy (cm)	171.07±6,62

Tablo 2. Tekvandocuların Kamp Öncesi ve Sonrası Solunum Değerleri

DEĞERLER	N	K.Ö Median	K. S Median
V. ağırlığı (kg)	13	61.25	60.00
FVC (lt)	13	3.25 b	4.02 a
PEF (lt)	13	6.43 b	7.89 a
PIF (lt)	13	3.22	3.82
VC (lt/dk)	13	1.21	1.60
MVV (lt/dk)	13	98.15 b	114.70 a

a, b : Aynı satırda farklı harf taşıyan ortalamalar arasındaki farklılık önemlidir (P<0.05).

Deneklerin 4 haftalık Tekvando antrenman programı sonrası FVC, PEF ve MVV parametreleri P<0.05 düzeyinde anlamlı artış göstermiştir. PIF ve VC düzeylerinde istatistiksel bir fark yoktur.

TARTIŞMA

Fiziksel olarak aktif kişilerin solunum kapasitelerinin aynı yaş, boy, ağırlıkta olan inaktif kişilerde daha yüksek olduğu genel olarak kabul edilen bir görüştür^{7,14}.

Egzersiz yapan ve yapmayan insanların fiziksel kapasitelerinde, organ ve sistemlerinin işleyişlerinde zamanla bir takım farklılıklar ortaya çıkmakta ve bu farklılıklar daima egzersiz ve spor yapanların lehine gelişmektedir^{1,23}. Egzersiz yapan kişilerde solunum, kalp, dolaşım ve sindirim

fonksiyonlarının düzenli bulunduğu, istirahat nabızları, kan basınçları ile kanda lipit ve kolesterol düzeylerinin daha düşük seyrettiği, otonom sinir sistemi regülasyonunun daha iyi olduğu bilinmektedir².

Egzersiz solunum parametreleri üzerine olan etkileriyle ilgili çalışmalar kısmen farklı görüşleri yansıtmaktadır. Solunum fonksiyon testlerinde hala bir standardizasyon probleminin var olduğu kabul edilmektedir¹⁷. Fiziksel egzersizde kasların oksijen ihtiyacı artmaktadır. Egzersiz için gerekli ve yeterli oksijeni karşılayacak olan solunum sisteminin de buna fizyolojik uyum göstermesi gerekmektedir^{3,5}.

Çalışmada kamp öncesi ve sonrası solunum parametreleri değerlendirildiğinde (Tablo 2), FVC, PEF ve MVV değerlerinde anlamlı (P<0.05) artışlar elde edilmiştir.

PIF ve VC düzeylerinde bir farklılık yoktur.

Dinçer ve ark (1993)⁸ erkek atletlerin vital kapasitesini 5.3 ± 0.2 olarak bulmuştur. Selland ve ark (1993)²⁴ erkek dağcılarının zorlu vital değerlerinde anlamlı farklılık bulamamış, Karrer ve ark (1990)¹⁶ erkek öğrencilerin zorlu vital değerlerinde anlamlı farklılık bulamamış, Weitz ve ark (2002)²⁹ erkek sporcuların zorlu vital değerlerinde anlamlı farklılık bulamadıklarını bildirmişlerdir.

Bunun yanında Mogulkoç ve ark (1997)¹⁸, Patlar (1999)²¹ ve Fiori ve ark (2000)¹⁰ yaptıkları çalışmalarda sporcuların inspirasyon ve ekspirasyon değerlerinde anlamlı ($P < 0.05$) artışlar elde etmişlerdir. Tamer(1995)^{27,28} yapmış olduğu bir çalışmada sporcuların FVC değerlerinde antrenman sonrası düzey ile antrenman öncesi düzeyden önemli derecede yüksek olduğunu bildirmiştir. İri (2000)¹⁵ yapmış olduğu çalışmada makro dönem antrenman programı sonrası futbolcuların FVC düzeylerini $5.444 + 0.432L$, olarak tespit etmiş ve performans öncesi düzeyden önemli derecede yüksek olduğunu bildirmiştir. Yumrutaş (2005)³⁰ yapmış olduğu çalışmada futbolcularda (16-17yaş),(18-19yaş) FVC, PEF, ve MVV değerlerini, futbol oynayanlarda oynamayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulmuştur. Başka bir çalışmada Birman (1993)⁶, bir yıl yüzme sporuyla uğraşan

erkek çocuklarda FVC, VC ve PEF değerlerinin anlamlı olarak arttığı gösterilmiştir. Gökdemir ve ark (2007)¹¹ Sekiz hafta süreyle devam eden ve haftada üç gün uygulanan aerobik antrenman programından elde edilen ölçüm sonuçlarında FVC, FEV1 in arttığı ($p < 0.01$) tespit edilmiştir. Baltacı ve ark (1996)⁴ halkoyuncularında 3 aylık eğitim sonucunda alınan solunum parametrelerinde FVC, MVV değerlerinde kontrol grubuna göre anlamlı derecede artış bulmuşlardır ($P < 0.05$) yine baltacı ve ark farklı spor tiplerinin erkek çocuklardaki solunum parametrelerini inceledikleri çalışmada sporcuların egzersiz sonrası MVV değerlerinde anlamlı artışlar bulmuşlardır ($P < 0.05$). Araştırmaların büyük oranla çalışma ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

Sonuç olarak 4 haftalık teknik ve taktik ağırlıklı antrenman programı tekvandocuların FVC, PEF ve MVV düzeylerini artırdığı nitekim antrenmanlar ile solunum organlarına destek veren kassal gücün artması ile maximal solunum kapasite sınırında arttığı, buna bağlı akım hızı değişiklikleri yarattığı söylenilebilir. Dolayısıyla performans antrenmanlarının akciğer fonksiyonlarını arttırabileceği söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. Astrand PO, 'From Exercise Physiology to Preventive Medicine' Ann. ClinRes,20:10-17, 1988.

2. Astrand PO, Egzersize Kronik Adaptasyon, II. Milli Temel Spor Hekimliği Kursu Kongresi, Bornova, İzmir, 1989.
3. Baltacı AK, Ergen N ve Uysal H, Çocuklar İçin Spor, S.Ü. Tıp Fak Derg, 8 (1): 169-171, 1992.
4. Baltacı AK, Moğulkoç R, Çetinkaya T ve Karacabey K, Folklor Oyuncularında Akciğer Volüm ve Kapasite Değişiklikleri. Turgut Özal Tıp Merkezi Dergisi, 3, 1, 30-34, 1996.
5. Baltacı AK, Moğulkoç R, Keleştimur H, Konar V ve Kutlu S, Farklı Spor Tiplerinin Erkek Çocuklarda Bazı Solunum Parametreleri ve Max VO₂ Üzerine Etkisi. Fırat Üniversitesi Fırat Tıp Dergisi, 1,3, 150-154, 1997.
6. Birman H., Kayserilioğlu, Güler C., İşsever H10-12 yaş grubu çocuklarda solunum parametreleri. Tıp Fak. Mecm. ; 56(3): 22-27.1993
7. Bouhuys A ,Beck G.J. Large Lungs in Dives J. Appl. Physiol: Resprat Environ , Exercise phsiol . 19, 967-975 .1979.
8. Dinçer S, Arslan C, Birsen K, Ongun Ö ve Gönül B, Elit Kız Atletlerle, Elit Erkek Atletlerin Bazı Solunum ve Kan Parametrelerinin Karşılaştırılması. H.Ü. Spor Bilimleri Derg, Sayı 2,4 :2 ,35-39 , 1993.
9. Ergen E, Demirel H, Güner R, Turnagöl H, Başoğlu S, Zergeroğlu A.M, Ülkar B, Egzersiz Fizyolojisi, Nobel Yayınevi, Ankara,2002.
10. Fiori G, Facchini F, Ismagulov A, Tarazana-Santos E and Pettener D, 'Lung Volume, Chest Size and Hematological Variation in Low, Medium and High-Altitude Central Asian Populations. Am J Phys Anthropol' Feb;111(2):165-176, 2000.
11. Gökdemir K, Koç H, Yüksel O, Aerobik Antrenman Programının Üniversiteöğrencilerinin Bazı Solunumve Dolasım Parametreleri İle Vücut Yag Oranı Üzerine Etkisi ,S.D.Ü. Egzersiz Dergisi Sayı.1 Yıl 1 ,2007
12. Gözü RD, Liman E ve Kan I, Toraks Ölçümleri ve Solunum Fonksiyonlarının Antrenmanlarla Değişimi. Spor Hekimliği Dergisi, 23, 1, 1-8, 1988.
13. Hagberg JM, Yerg JE and Seals DR, 'Pulmonary Function in Young and Older Athletes and Untrained Man' J Appl Physiol, 65, 1, 101-105, 1988.
14. Hagerman F. C. Addington W.W. Gaensler E.A.Savere Steady State Exercise at sea Lavel and Altitude in olympic oarsmen, Med. Sci . sports 5, 253-257. 1975.
15. İri R. Amatör Futbolcularda Makro Dönem Dayanıklılık Antrenmanının Aerobik, Anaerobik Kapasite ve Dolaşım, Solunum SistemlerineEtkisi, Sakarya Üniversitesi Sos.Bil.Enst. Yük.Lis.Tezi, Sakarya, s. 62-63.2000,
16. Karrer W, Schmid T, Wuthrich O, Baldi W, Gall E and Portman HR, 'Respiration of Patients With Cronic Lung Disease at 500 and 1500 meter Above Sea Level. Schweiz Med Wochenschr, Oct 27; 120(43):1574-1589, 1990.
17. Keith W, Morgan C, 'Clinical Significance of Pulmonary Function Tests' Chest, 75, 6, 712-715, 1979.
18. Moğulkoç R, Baltacı AK, Keleştimur H, Koç S ve Özmerdivenli R, 16 Yaş Grubu Genç Kızlarda Max VO₂ ve Bazı Solunum Parametreleri Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1, 9-14, 1997.
19. Özdamar K, Paket Programları ile İstatiksel Veri Analizi, Anadolu Üniv Yayınları, No.1001, Eskişehir, 1997.
20. Patlar S, Çumralıgil B, Kılıç M ve Polat Y, Futbolcularda Sürekli Koşular Metodu ile Oyun Formu Metodunun Solunum Parametreleri Üzerine Etkisi. S.Ü. Beden Eğit ve Spor Bil Derg, 2,2,62-69, 2000.
21. Patlar S, Futbolcularda Sürekli Koşular ile Oyun Formunun Dayanıklılık ve Solunum Parametrelerine Etkisi, S.Ü. Sağlık Bilimleri EnstitüsüYayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1999.
22. Prokop L, Spor Hekimliği. Spor Hekimliğine Giriş. Bayer Türk Kimya San. Ltd. Şti, İstanbul, 1983.
23. Sarı H, Terzioğlu M ve Erdoğan F, Farklı Spor Branşlarındaki Sporcular ile Sedanter Kişilerin İstirahat Egzersiz ve Dinlenmede Solunum-Dolaşım Parametrelerinin Karşılaştırılması. Spor Hekimliği Dergisi, 16, 4, 121-133, 1981.
24. Selland M.A., Stelzner T.J., Stevens T., Mazzeo R.S., McCullough R.E., Reeves J.T., Pulmonary fuction and hypoxic ventilatory response in subjects susceptible to high – altitude pulmonary edema. Chest ., Jan; 103(1):111-6, 1993.
25. Sevim, Y. Antrenman Bilgisi, Tutibay Ltd.Şti, Ankara 1-8.1997
26. Somal, M.S. El all.: Effects of 18 Week Training on Some Biochemical Physiological and Morphological Parameters of Indian Later University Football Players. 3.Sports Med.Hpy.Antress 28. 1998.
27. Tamer K, Çeşitli Koşu Programlarının Aerobik- Anaerobik Güç ve Akciğer Fonksiyonlarına Etkileri ile İlişki Düzeylerinin Belirlenmesi. Celal Bayar Üniv. Spor Bilimleri Dergisi, 1, 1, 41-42, Manisa, 1995.
28. Tamer. K. Sporda Fiziksel-Fizyolojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi, 1. Baskı, Türkerler Kitapevi, Ankara, s. 8-20 1995
29. Weitz C.A., Garruto R.M., Chin C.T., Liu J.C., Liu R.L., He X., Lunc function of Han Chinese born and raised near sea level and at high altitude in Western China. Am J Hum Biol., Jul-Aug; 14(4):494-510, 2002.
30. Yumrutaş A, Futbolda Solunum Parametrelerinin Yaş Gruplarına Göre Değişimi Yüksek L
31. sans Tezi, Hareket ve Antrenman Bilimleri Anabilim Dalı Mart 2005

İLKÖĞRETİM II. KADEME ÖĞRENCİLERİNİN ATILGANLIK DÜZEYLERİNİN SPORA KATILIMLARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

(ANKARA-ELMADAĞ İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Hüseyin KIRIMOĞLU¹ Abdurrahman KEPOĞLU² Çağatay DERECELİ³ Necmettin PARLAK³ Erdoğan TOZOĞLU⁴

¹ Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni, Sınırteke İlköğretim Okulu, İncirliova/Aydın

² Marmara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Y.O. İstanbul

³ Adnan Menderes Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Y.O. Aydın

⁴ Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Bed. Eğit. ve Sp. Bölümü, Erzurum

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin spor yapma durumuyla göre belirlenmesidir. Katılımcıların atılganlık düzeyleri cinsiyetlerine, sporcu veya sedanter olmalarına, takım ve bireysel sporlara katılımları bakımından karşılaştırılmıştır. Veri toplama aracı olarak (Rathus, 1973) “**Rathus Atılganlık Envanteri**” uygulanmıştır. Araştırmada ilköğretim II. Kademe öğrenim gören (379’u bayan, 396’sı erkek) 775 ilköğretim öğrencisine anket uygulanmıştır.

Katılımcıların atılganlık düzeylerinde cinsiyetler, sporcu erkek ve bayanlar, bayan sporcu ve sedanterler, takım sporu ile uğraşan bayan ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($P<0.05$). Bu karşılaştırmalarda bayanların erkeklere göre, sporcu bayanların sporcu erkeklere göre, sporcu bayanların sedanter bayanlara göre, takım sporu ile uğraşan bayanların takım sporu ile uğraşan erkeklere göre atılganlık düzeyi daha yüksek bulunmuştur.

Anahtar kelimeler; Atılganlık, İlköğretim, Spor, Sedanter

THE DETERMINE OF LEVEL OF ASSERTIVENESS OF SECOND GRADE PRIMARY SCHOOL STUDENTS ACCORDING TO WHETHER THEY EXERCISE SPORTS.

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the level of assertiveness of second grade primary school students according to whether they exercise sports. The levels of assertiveness participants were compared as regards their sex, being sportsman or sedentary and their participation in team and individual sports. “Rathus Assertiveness Inventory” (1973) was used as data collection means. Questionnaire was given to 775 (379 female, 396 male) second grade primary school students.

A statistical difference was found between the participants’ sex, between sporting males and females, between sporting and sedentary females and between males females involved in team sports in the level of assertiveness ($P<0.05$). In these comparisons, the level of assertiveness of females was higher than of males, that of sporting females was higher than of sporting males. And the level of assertiveness of sporting males was higher than sedentary males, and that of females involved in team sports was higher than that of males involved in team sports.

Key words: Assertiveness, Primary Education, Sport, Sedentary

NOT: Bu çalışma Adnan Menderes Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı ve Gençlik Sorunlarını Araştırma Uygulama Merkezi (ADÜGENÇ)’in birlikte düzenlediği “13. ERGEN GÜNLERİ KONGRESİ” nde, 3-15 Kasım 2008 tarihinde **Sözel Bildiri** olarak sunulmuştur.

Atabesbd 2009;11 (1) :7 -15

“Çocuk bir toplumun en değerli varlığı ve geleceğinin teminatıdır. Çocuklarına

GİRİŞ

önem veren, onların gelişmelerini sağlıklı bir şekilde tamamlamaları için gerekli tedbirleri etkili bir şekilde almış olan toplumlar, kendi geleceklerini teminat altına almış olurlar” (DPT, 2001). Bundan dolayıdır ki, “eğitimin başta gelen amaçlarından birisi, bireyleri değişik koşullara uyabilecek, esnek ve kritik düşünebilecek yeteneklerle yetiştirmektir” (Tokcan, 1990).

“Bireyleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek modern eğitimin temel ilkelere” (Erkal ve ark. 1998) sayılmaktadır. Eğitimden beklentilerin gerçekleşebilmesi, bireyin bir bütün olarak ele alınmasına ve bireyin her açıdan sağlıklı yetişmesine katkıda bulunmakla paralellik arz etmektedir. Bu durum ilköğretim okullarında yürütülmekte olan beden eğitimi ve spor derslerinin önemini arttırmaktadır. Çünkü “Beden eğitimi ve spor yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insanın fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini amaç edinen ve genel eğitimin tamamlayıcısı ve de ayrılmaz bir parçası olarak görülen bilinçli ve planlı faaliyetler” (Yıldırım ve Yetim 1996) bütünü olarak kabul edilmektedir.

İnsan sürekli olarak bir değişim ve gelişim süreci içerisinde yaşamını sürdürür. Bu süreç içerisinde en önemli gelişim ve değişimin ergenlik dönemi içerisinde meydana geldiğini söyleyebiliriz. Bu dönemde birey bedensel, ruhsal, zihinsel ve

sosyal açılardan kazanması gereken özellikleri kazandığı gibi toplumsal açıdan da toplumda yer edinim becerilerini geliştirir. Ergenlik döneminin sağlıklı ve istendik bir biçimde geliştirilmesi ve geçirilmesi bireysel olduğu kadar toplumsal olarak da önem arz etmektedir. Çünkü istenmedik sosyal gelişimler bireyin kendine zarar verdiği kadar, toplumsal yaralanmalara da yol açmaktadır.

Ergenlik döneminde sosyalleşme ve sosyal becerilerin kazanılması oldukça önem arz etmektedir. Ergenler sosyalleşme sürecinde farklı sosyal beceriler edinebilmektedirler. Bu durumu (Deniz, 1997) “toplumdaki bireylerin bir kısmının çekingen, bir kısmının saldırgan, bir kısmının ise, atılgan sosyal beceriye sahip olabilecekleri” şeklinde yorumlamaktadır. İnsanın her zaman aynı tipte davranmasını bekleyemeyiz. Bazen saldırgan bir biçimde bazense çekingen bir biçimde davranan bireyden beklenen genel davranış, atılgan davranış şeklidir.

“Atılganlık” sözcüğünün birçok çağrışımı olabilir. Ancak atılganlığın bilimsel dilde anlamı kısaca “kendini ifade edebilmek” olarak tanımlanmıştır (Yesilyaprak ve Kısaç, 1999; Ayaz, 2002). Sosyal bir beceri olarak kabul edilen ve ilk kez Wolpe ve Lazarus tarafından tanımlanan atılganlık; “başkalarını küçük görmeden, onların haklarını yadsımadan, bireyin kendi haklarını koruyabilme, duygu ve düşüncelerini

açıkça anlatabilme yolu olarak geliştirilen, bir çeşit ilişkiler biçimi olarak” (Kamaraj, 2004) aktarılmaktadır.

Bireylerin beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılımları sonucunda “beden, ruh ve kişilik yapısını geliştirme, iradeyi güçlü kılma, grup çalışmasını kolaylaştırma, karşılıklı dayanışmayı sağlama, özgüven geliştirme, kendini kontrol etme, başkalarına saygıyı öğrenmede önemli katkılar sağladığı ve atılgan bireyler olmalarında rol oynadığı yönünde bulgular ortaya konmaktadır” (Suveren, 1991; Kapıkıran, 1993). Dolayısıyla sportif faaliyetlere katılan bireylerin atılganlık düzeylerinin spor yapmayan bireylere oranla yüksek olabileceği düşünülebilir. Çünkü atılgan özelliklere sahip bireylerin göstermiş oldukları özelliklerle, sportif faaliyetlere katılan bireylerin göstermiş oldukları özelliklerin benzerliği söz konusudur.

(Humpreys, 1998) atılgan bireylerin gösterebilecekleri özellikleri, “başkalarından bağımsız olarak iş yapabilme, açık ve içlerinden geldiği gibi davranabilme, iyimser ve esnek olabilme, yaşamaktan ve mücadele etmekten zevk alma, başkalarına ve kendilerine cesaret verebilme, hayatın her yönüne katılma; doğrudan ve açık iletişimi tercih etme, kendi sorunlarını, duygularını, sezgilerini, hırslarını sahiplenme, çevreyle ilgili ve aksiliklere karşı hoşgörülü olabilme, fiziksel olarak önemli sağlık sorunlarının bulunmaması, kendilerine güvenme ve

değer verme” olarak bildirmektedir (Akt.:Görüş, 1999).

Yapılan bu yorumlamalardan hareketle, erken ergenlik ve ergenlik dönemi içerisinde bulunan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin, her açıdan sağlıklı bir biçimde yetiştirilmesi, fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal açılardan gelişimlerinin sağlanabilmesinde beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin önemi açıktır. Olumlu sosyal becerilerin kazanılmasında okul, aile, yaşanılan çevre ve yapılan etkinlikler büyük öneme sahiptir. Bu nedenle ilköğretim okulu ikinci kademe öğrencilerinin olumlu sosyal bir beceri olarak kabul edilen “atılganlık” düzeylerinin belirlenmesi ve çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılarak spor faaliyetlerine katılanlar ile katılmayanlar arasındaki farkın ortaya çıkarılması önem arz etmektedir.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okulu ikinci kademe (6, 7 ve 8. sınıf) öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin spor yapıp yapmama durumlarına göre belirlenmesidir. Öğrencilerin atılganlık düzeyleri; cinsiyetlerine, sporcu, sedanter, takım sporcusu ve ferdi sporcu olma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

MATERYAL ve METOD

1. Model

Bu araştırmada, betimsel araştırma yöntemlerinden biri olan genel tarama modeli ve betimsel istatistik modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu, var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2005).

2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, 2007–2008 eğitim-öğretim yılında, Ankara İli, Elmadağ İlçesi, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ve Elmadağ ilçe merkezinde bulunan altı ilköğretim okulunda (Atatürk, Barut, Cumhuriyet, Gümüş Pala, Kurtuluş, Namık Kemal ve Yaşar Doğu) öğrenim gören, spor yapan (okul spor takımında görev alan)-yapmayan ilköğretim ikinci kademe (6, 7 ve 8. sınıf) öğrencilerinden 379'u bayan, 396'sı erkek olmak üzere toplam 775 ilköğretim öğrencisi oluşturmuştur.

3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak (Rathus, 1973) tarafından hazırlanmış olan ve öğrencilerin atılganlık düzeylerini belirleyici 30 maddeden oluşan "*Rathus Atılganlık Envanteri*" uygulanmıştır. Ergen ve yetişkinlere uygulanabilen toplam 30 maddelik bu envanter, (Voltan, 1980) tarafından Türkçeye uyarlanarak geçerlilik güvenirlilik çalışması yapılmıştır. Voltan, envanterin alfa tutarlılık katsayısını $r=0.70$

olarak ve test-tekrar test güvenirliliğini $r=0.92$ olarak bulmuştur. Envanter 30 maddeden oluşmaktadır. Alınan puanlar -90 ile $+90$ arasında değişmektedir. Çekingenliğe doğru uzanan uç -90 'a, atılganlığa doğru uzanan uç $+90$ 'a ulaşmaktadır. Seçenekler -3 ile $+3$ arasında oynamaktadır. 1, 2, 4, 5, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 23, 24, 26 ve 30'uncu maddeler " -3 " veya " $+3$ " olarak işaretlenmişse, puanlamada bu maddelerin değerleri tersine döner. Eksi ve artı puanların ayrı ayrı toplanıp, birbirinden çıkarılması envanterin toplam puanını verir. Envanterden toplam puan olarak $+10$ 'un altında alanlar çekingen, $+10$ 'un üzerinde alanlar ise atılgan olarak kabul edilir (Voltan 1980).

4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde "istatistiksel" ve "betimsel yöntem" kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS 13,0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Veriler ortalama ve standart sapma verilerek özetlenmiştir. Normallik sınamasına göre, nonparametrik testlerden Mann Withney-U testi kullanılmıştır. Bu çalışmada hata düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Verilerin analizinde kullanılan bu teknikler betimsel istatistik kapsamındadır (Büyüköztürk, 2006).

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Atılganlık Düzeylerinin Cinsiyet, Sporcu Olup Olmama Durumu, Sedanter, Sporcu, Erkek Ve Bayanlar Bakımından Karşılaştırılması.

Değişkenler		N	Ortalama	Std. Sapma	Ortalamalar Arası Fark	Z	P
Cinsiyet	Erkek	396	112,65	14,88	4,15	3,314	0,001*
	Bayan	379	116,79	17,21			
Spor Yapma Durumu	Sporcu	318	115,80	15,93	1,91	1,682	0,920
	Sedanter	457	113,89	16,33			
Sedanter	Erkek	196	111,82	14,39	3,64	1,836	0,066
	Bayan	261	115,45	17,50			
Sporcu	Erkek	200	113,46	15,32	6,30	3,606	0,000*
	Bayan	118	119,76	16,22			
Erkek	Sporcu	200	113,46	15,32	1,64	0,704	0,481
	Sedanter	196	111,82	14,39			
Bayan	Sporcu	118	119,76	16,22	4,31	2,617	0,009*
	Sedanter	261	115,45	17,50			
Brans	Ferdi sporlar	70	117,09	16,72	1,65	0,771	0,441
	Takım sporları	248	115,44	15,72			
Ferdi Spor Yapanlar	Erkek	46	116,76	16,49	0,95	0,223	0,824
	Bayan	24	117,71	17,50			
Takım Sporu Yapanlar	Erkek	154	112,47	14,87	7,81	4,074	0,000*
	Bayan	94	120,29	15,93			

*P<0.05

Katılımcıların atılganlık düzeyleri incelendiğinde bayan ve erkekler arasında, sporcu olan erkek ve bayanlar arasında, bayan sporcu ve sedanterler arasında, takım sporu ile uğraşan bayan ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (P<0.05).

Bu karşılaştırmalarda bayanların erkeklere göre, sporcu bayanların sporcu erkeklere göre, sporcu bayanların sporcu olmayan (sedanter) bayanlara göre, takım sporu ile uğraşan bayanların takım sporu ile uğraşan erkeklere göre atılganlık düzeyi daha yüksek bulunmuştur.

Buna karşın sporcu ve sedanterler arasında, sedanter erkek ve bayanlar arasında, erkek sporcu ve sedanterler arasında, ferdi ve takım sporları arasında, ferdi spor yapan bayan ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (P>0.05) (Tablo 1).

TARTIŞMA

Araştırmamıza katılan katılımcıların atılganlık düzeyleri incelendiğinde; bayan ve erkekler arasında, sporcu olan erkek ve bayanlar arasında, bayan sporcu ve sedanterler arasında, takım sporu ile uğraşan bayan ve erkekler arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($P < 0.05$).

Bu karşılaştırmalarda bayanların erkeklere göre, sporcu bayanların sporcu erkeklere göre, sporcu bayanların sporcu olmayan (sedanter) bayanlara göre, takım sporu ile uğraşan bayanların takım sporu ile uğraşan erkeklere göre atılganlık düzeyi daha yüksek bulunmuştur.

Araştırmamızdaki başka bir bulgu ise; sporcu ve sedanterler arasında, sedanter erkek ve bayanlar arasında, erkek sporcu ve sedanterler arasında, ferdi ve takım sporları arasında, ferdi spor yapan bayan ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Araştırmamızda bayan öğrencilerin atılganlık düzeylerinin erkek öğrencilerin atılganlık düzeylerinden yüksek olduğu tespit edilmiş olmasına rağmen, atılganlık düzeyinin belirlenmesine yönelik yapılmış olan birçok çalışmada cinsiyetler açısından çeşitli farklılıkların ve sonuçların olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmamıza paralel olan bazı çalışmalarda, bayanların atılganlık düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu (Stebbins & ark. 1977; Becet, 1989; Bal, 2006; Menteş, 2007) tespit edilirken, bu durum bazı farklı araştırma sonuçlarıyla zıtlık göstermektedir.

Nitekim (Oral, 1986; Arı, 1989; Ashford & Biddle & Goudas, 1993; Bozkurt, 1989) erkeklerin atılganlık düzeyleri-

nin kızlardan daha yüksek olduğu belirlenmişlerdir.

Yine cinsiyetlere göre atılganlık düzeylerinin mukayesesinde bir başka sonuca ulaşılmış çalışmalarda (İnceoğlu & Ayatar, 1987; Becet, 1989; Tegin, 1990; Aydın, 1991; Kapıkıran, 1993; Uğur, 1996; Saruhan, 1996; Kaya, 2001; Güler & Aydoğdu & Koç, 2005; Bal, 2006; Bayraktutan, 2006; Tatakır, 2003) cinsiyet değişkenine bağlı olarak atılganlık düzeyinin farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir.

Farklı araştırma sonuçlarında cinsiyetler açısından farklı sonuçların tespit edilmesi; araştırmalara katılan katılımcıların spor yaşları, sporda elitlik seviyeleri, ulusal ve uluslar arası müsabakalara katılımlarındaki çeşitlilik, sosyokültürel, sosyoekonomik farklılıklar gibi etkenlerden kaynaklanmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmamıza katılan katılımcılardan ferdi spor yapan sporcularla, takım sporu yapan sporcuların atılganlık düzeyleri arasında anlamlı derecede farklılık tespit edilmemiştir. Bu durum literatürdeki bazı çalışma sonuçlarıyla çelişmektedir. Nitekim (Menteş, 2007)'in "lise öğrencilerinin atılganlık düzeylerine sporun etkisi" ve (Ersan & Doğan, 2002)'in "beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde atılganlık ve saldırganlık düzeylerinin sosyodemografik özelliklerle ilişkisinin

incelenmesi” üzerine yaptığı çalışma sonuçlarında; “takım sporu yapanların atılganlık düzeyi puanlarının bireysel spor yapanlara göre yüksek olduğu” tespit edilmiştir. Bu çalışma sonuçlarıyla bizim çalışma sonuçlarımızda yer alan başka bir bulgu birbirini destekler mahiyettedir. Söz konusu çalışmalara benzer olan bu bulguya göre; araştırmamıza katılan katılımcılardan takım sporu ile uğraşan bayanların, takım sporu ile uğraşan erkeklere oranla atılganlık düzeyinin daha yüksek olmasıdır.

Araştırmada sporcu öğrencilerle, sedanter öğrenciler arasında anlamlı düzeyde bir fark tespit edilmemiştir. Oysa (Güler, Aydos & Koç, 2005)’un değişik sosyo-ekonomik düzeydeki devlet ilköğretim okullarının 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin, eğitim düzeylerinin ve sportif faaliyetlere katılımlarının atılganlıklarına olan etkisinin incelendiği çalışma sonucunda; “sportif faaliyetlere katılan çocuklarda atılgan davranışların daha fazla geliştiği” vurgulanmaktadır. Bu bulgu bir taraftan bizim bulgumuzla tezat teşkil ederken, diğer taraftan başka bir bulgumuzu desteklemektedir. Nitekim araştırmamıza katılan sporcu bayanların sedanter bayanlara göre atılganlık puan düzeylerinin manidar düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İlköğretim II. kademe öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin spora katılımları bakımından karşılaştırılması amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda; bayan öğren-

cilerin atılganlık puan düzeylerinin erkek öğrencilerden yüksek olduğu, ancak literatürde cinsiyetler açısından yapılan karşılaştırmalarda çeşitli farklılıkların bulunduğu; takım sporu yapan bayan öğrencilerin atılganlık puan düzeylerinin takım sporu yapan erkek öğrencilerden yüksek olduğu; spor yapan bayan öğrencilerin bayan sedanterlere oranla atılganlık puan düzeylerinin yüksek olduğu; Ferdi sporlarla takım sporları yapan sporcular arasında ve sporcularla sedanterler arasında atılganlık puan düzeyleri arasında manidar bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

Spor yapan ilköğretim okulu öğrencilerinin atılganlık beceri düzeyleri sedanterlere oranla yüksek olduğundan sedanter öğrenciler spora yönlendirilebilir.

Okullarda spor kulüplerinin fonksiyonları arttırılarak her öğrencinin en az bir spor faaliyetinde görev alması sağlanabilir.

Okullarda halen haftada bir saat olarak yürütülen Beden Eğitimi ve Spor derslerinin Avrupa ülkelerindeki gibi haftada üç saate çıkarılabilir.

Sportif ve sosyal etkinlikler eğitim-öğretim yılı içerisinde yaygınlaştırılarak, nitelik ve nicelik açılarından zenginleştirilerek öğrencilerin olumlu sosyal beceriler edinmesine katkı sağlanabilir.

KAYNAKLAR

1. **Arı, R.**, Üniversite Öğrencilerinin Baskın Ben Durumları İle Bazı Özlük Niteliklerinin, Ben Durumlarına Atılganlık ve Uyum Düzeylerine Etkisi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1989.
2. **Ashford, B., Biddle, S., M. Goudas.**, "Participation in Community Sports Centres: Motives and Predictors of Enjoyment". Journal of Sport Sciences. 11, 3: 1993.
3. **Ayaz, S.**, Hemşirelerin Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeylerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. 2002.
4. **Aydın, B.**, "Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerini Açısından Atılganlık Seviyesinin İncelenmesi". Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi. 3.1991.
5. **Bal, E.**, İlköğretim Öğrencilerinin Benlik Algıları İle Atılganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2006.
6. **Bayraktutan, E.** Grupla Psikolojik Danışmanın Lise Öğrencilerinin Atılganlık Düzeyine Etkisi (Ticaret Meslek Lisesinde Deneysel Bir Uygulama). Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2006.
7. **Becet, T. K.**, Ana-Baba Tutumlarının ve Bazı Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Atılganlık Düzeyine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara. 1989.
8. **Bozkurt, E.**, Üniversite Öğrencilerinin Atılganlık Düzeylerini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 1989.
9. **Büyüköztürk, Ş.**, Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Pacem Yayınları, Ankara, 2006.
10. **Deniz, M. E.**, Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Kültürel Farklara Dayalı Atılganlıkları Üzerinde Bir Atılganlık Eğitimi Denemesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1997.
11. **Devlet Planlama Teşkilatı.** Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. "Hayat boyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu." Ankara, 2001.
12. **Erkal, E.M., Güven,Ö., Ayan, D.**, Sosyolojik Açından Spor. 3. Basım. Der Yay, İstanbul: 1998.
13. **Ersan, E., & Doğan, O.** "Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinde Atılganlık ve Saldırganlık Düzeylerinin Sosyodemografik Özelliklerle İlişkisi" Antalya, 2002.
14. **Görüş, Y.**, Bir Grup Lise Öğrencisinin Atılganlık Düzeyi ile Stresle Başa Çıkma Yolları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir: 1999.
15. **Güler, D., Aydos, L., Koç, H.**, "Devlet ilköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Eğitim Düzeylerinin ve Sportif Faaliyetlere Katılımlarının Atılganlıklarına Etkisi". Beden Eğitimi ve Spor Eğitiminin Performansının Felsefi Temelleri Sempozyumu. 8-9 Nisan, Manisa, 2005.
16. **İnceoğlu, D., & Ayatar. G.**, "Bir Grup Ergende Atılganlık Eğitimi". Psikoloji Dergisi. VI, 21: 1987.
17. **Kamaraj, I.**, Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması ve Beş Yaş Çocuklarının Atılganlık Sosyal Becerisini Kazanmalarında Eğitimci Drama Programının Etkisi. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2004.
18. **Kapıkıran, Ş.**, İçten ve Dıştan Denetimliğe Sahip Ergenlerin Atılganlık Düzeyinin Saptanması. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1993.
19. **Karasar, N.**, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nobel Yayınları, Ankara, 2005.
20. **Kaya, Z.** Meslek Lisesi Öğrencilerinin Atılganlık ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2001.
21. **Menteş, A.**, Lise Öğrencilerinin Atılganlık Düzeyine Sporun Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara, 2007.
22. **Oral, N.**, "Atılganlık Düzeyi, Depresyon ve Cinsiyet Arasındaki İlişkilerin Değişik Yaş Grupları Üzerinde İncelenmesi". Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara, 1986.
23. **Rathus, S. A. A** "30 İtem Schedule For Assessing Assertive Behavior Therapy".4, 398-406. 1973.
24. **Saruhan, N.**, Ankara İl Merkezinde Lise Son Sınıfa Devam Eden Öğrencilerin Atılganlıkları İle Ana Ve Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1996.

25. **Stebbins, C.A., Kelly, B. R., Tolor, A., Power, M.E.,** “Sex Differences in Assertiveness in College Students”. *The Journal of Psychology*, 30, 526-537. 1977.
26. **Suveren, S.,** “Sporu Teşvik Eden Ekonomik ve Sosyal Faktörler”. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Beden Eğitimi ve Spor Özel Sayısı*. 7, 1: 1991.
27. **Tataker, T.,** Ergenlerin Atılganlık Düzeyi İle Ruhsal Sorunları Arasındaki İlişkinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir. 2003.
28. **Tegin, B.,** “Üniversite Öğrencilerinin Atılganlık Davranış Ve Eğilimlerinin Cinsiyet Ve Fakülte Değişkenleri Açısından İncelenmesi”. *Psikoloji Dergisi*, 25: 1990.
29. **Tokcan, E.,** Öğrenci-Öğretmen-Yönetici Yönünden Eğitimin Genel Hedefleri. *Türk Hemşireler Dergisi*. 39:9-11, 1990.
30. **Uğur, G.,** Üniversite Öğrencilerinde Atılganlık ile Beden Algısı İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir, 1996.
31. **Voltan, N.,** “Rathus Atılganlık Envanteri Geçerlilik Güvenilirlik Çalışması,” *Psikoloji Dergisi*, 10:23-25. (1980).
32. **Yeşilyaprak, B., Kısaç, İ.,** “Öğretmenlik Adaylarına Uygulanan Atılganlık Eğitimi ve Sonuçları”. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 1: 12-18. 1999.
33. **Yıldırım, İ., Yetim, A.,** “Orta Öğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma”. *Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1 (3): 1996.

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN SEÇMELİ SPOR ETKİNLİKLERİ DERSİ UYGULAMALARINA İLİŞKİN GENEL GÖRÜŞLERİ

Mehmet GÜLLÜ¹, Mehmet GÜÇLÜ², Esin GÜLLÜ³,
Abdullah GÜLLÜ², Murat TEKİN⁴

¹ Cengiz Topel İÖO, Malatya.

² Gazi Üniversitesi, BESYO, Ankara.

³ İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.

⁴ Karaman oğlu Mehmet Bey Üniversitesi, BESYO, Karaman.

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Malatya ili ilköğretim okullarında beden eğitimi öğretmenlerinin seçmeli spor etkinlikleri dersi uygulamalarına ilişkin görüşlerini incelemektir.

Araştırmaya rastgele yöntemle seçilmiş 19'u bayan ve 64'ü erkek olmak üzere 83 beden eğitimi öğretmeni katılmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen 12 maddelik bir anket uygulanmıştır. Veriler yüzdeler (%) halinde anlamlı çapraz çizelgeler ile sunulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri arasındaki farklılıklar $\alpha=0,50$ anlamlılık düzeyinde Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Varyans Analizi ile sınanmıştır.

Sonuç olarak, ilköğretim okullarının tamamına yakınında seçmeli ders olarak spor etkinlikleri dersinin tercih edildiği görülmüştür. Ancak bu dersi beden eğitimi öğretmenlerinin dışında okul yöneticileri ile sınıf öğretmenlerinin de okuttukları görülmüştür. Bunların yanında öğretmenleri dersin öğretim programı hakkında olumlu görüşlere sahip olduğu ve bu ders için haftalık 2 ders saatinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Fakat bu ders için verilen semineri ve rehberlik hizmetlerini çok yetersiz bulmuşlardır. Yine öğretmenler spor etkinlikleri dersinin yürütülmesinde okulun tesis ve olanaklarını kısmen yeterli bulmuşlar, ünitelendirilmiş yıllık planlarında belirttikleri etkinliklerin yıl boyunca ancak yarısını uygulayabildiklerini belirtmişlerdir. Bu etkinlikler ile diğer derslerdeki ilgili kazanımları çok az ilişkilendirerek uygulamışlardır. Bununla birlikte öğretmenlerin cinsiyetlerinin bu görüşlerini fazla etkilemediği, ancak öğretmenlerin hizmet yıllarının bu görüşlere büyük etkisinin olduğu sonucu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim Okulu, Beden Eğitimi Öğretmeni, Spor Etkinlikleri Dersi.

PHYSICAL EDUCATION TEACHERS' GENERAL VIEWS RELATED TO APPLICATION OF ELECTIVE SPORT ACTIVITIES LESSON AT PRIMARY SCHOOLS

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate physical education teachers' views related to application of elective sport activities lesson at primary schools in Malatya province.

This investigation composed of totally 83 physical education teachers, randomly selected 19 women and 64 men. A questionnaire developed by researchers was used to totally 12 items as instrument of the data gathering on this investigation. Data were presented with percentages (%) and significant crosstables. Differences among teachers' views were compared with significant level of $\alpha=0,05$ by using of Mann Whitney U Test and Kruskal Wallis Variance Analyse.

Findings indicated that sport activities lesson was preferred for elective lesson nearly all of the primary schools. But this lesson was not instructed only by physical education teachers, also was instructed by school administrators and class teachers. In addition, teachers had positive views about the lesson instruction program and they pointed out that this lesson was adequate for 2 hours in a week. However, they found that there were very insufficient seminars and guidance services giving for this lesson. Also teachers found that school facilities and possibilities were sufficient partially, but they could apply only half of activities throughout a year that pointed out in their scholar annual plan. They could not apply enough these activities related to the gaining of the other lessons. In addition, sex of teachers' views were not affected too much, but found out those duty years of teachers made big influence to these views.

Key Words: Primary School, Physical Education Teachers, Sport Activities Lesson.

GİRİŞ

Bilimsel ve teknolojik gelişimin etkisi altında bulunan dünya, yenilikleri ve gelişmeyi kavrayan, bunun yanında kendi üzerine düşen görevlerin de farkında olan bireylere ihtiyaç duymaya başlamıştır. Bir toplumun çağdaş toplumlar düzeyine ulaşması için bilgilerin, inançların ve duyguların bireylere doğrudan aktarılmasının yetersiz kaldığı günümüzde, eğitim sistemleri de sorgulanır hâle gelmiştir. Eğitim bilimlerinde öğretme-öğrenme anlayışında oluşan gelişmeler, eğitimde kaliteyi ve eşitliği artırmanın gerekliliğinden doğan ihtiyaçlar, ekonomiye ve demokrasiye duyarlı bir eğitimin gerekliliği, bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerler içinde geliştirilme zorunluluğu ile bu değişim süreci eğitime de yansımıştır.

Dünyada eğitim alanında yaşanan bu değişim dalgası, son yıllarda Türk eğitim sisteminde de çok hızlı değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur.

Türk Millî Eğitim Sistemi'nin, özellikle son 40 yıldır, Cumhuriyetimizin kuruluşunda amaçlanan nitelikte insan gücü yetiştirebildiğini söylemek güçtür. Dünya Bankası Türkiye Raporu (World Bank, 2005), Pisa (2003), Prills (2001) ve Timms-R (1999) gibi uluslararası araştırmalar ülkemiz eğitim sisteminin yetersizliğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, uzun zamandan beri kullanılmakta olan ilköğretim programlarında bir değişikliğe gitmiştir. Hazırlanan yeni ilköğretim programları, 2004–2005 eğitim ve öğretim yılında dokuz ilde, 120 okulda pilot olarak denenmiştir (MEB, 2005) ve 2005–2006 eğitim ve öğretim yılında tüm ilköğretim okullarında uygulamaya konulmuştur. Yeni ilköğretim programında yapılandırmacı eğitim kuramının esas alındığı ifade edilmiştir. Yapılandırmacı öğrenme kuramına göre öğretim, öğrencilere önceden belirlenmiş içeriğin doğrudan aktarılması olarak değil, öğrenmenin kolaylaştırılması, öğrenme işinde öğrenciye dış dünyaya ilişkin kendi bireysel bilgi, anlam ya da yorumlarını yapılandırması için yardım edilmesi sürecidir (Jonassen, 1991; Biggs, 1989). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre öğrenme aktif bir süreçtir. Birey, bilginin elde edilmesinde aktif bir role sahiptir. Birey, geçmiş yaşantılarına bağlı olarak dıştan gelen uyarıcıları farklı olarak algılamaktadır. Öğrenme ortamında sürekli olarak çözülmesi gereken bir problem olmalıdır (Dinter, 1998). Bunlarla birlikte yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı aktif öğrenmeyi öne çıkarır, bireyin hâlihazırda sahip olduğu bilgilerle yeni bilgiler arasında ilişki kurması gerektiğini belirtir. Deneyim, öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen arasında karşılıklı etkileşim yapılandırıcılığın araçlarındandır. Bir diğer özelliği ise anlamlı öğrenmenin, özgün öğrenme görevleri ile oluşacağına vurgu yapmasıdır

(Eggen and Kauchak, 1998; Woolfolk, 1998).

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı, öğrenenin dünyayı anlamak için öğrendiklerini yapılandırmada aktif rolüne vurgu yapan bir gelişim ve öğrenme görüşüdür. Yapılandırmacılar, bilginin, gerçeklerin bireysel olarak yapılandırmasının sonucu olduğunu ileri sürer. Onların bakış açısına göre öğrenme, öğrenenlerin gözlediklerini açıklamak için kural ve denenceleri sürekli yeniden oluşturmasıdır (Shunk, 2000; Eggen and Kauchak, 1998). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında öğrenciler sınıfta faaliyet gösteren birer bilim adamı olarak görülür (Lorsbach ve Tobin, 1992).

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında öğretim programı, öğretmen, öğretim ortamı ve öğrencinin nitelik, işlev ve rollerinde önemli değişiklikler öngörmektedir. Örneğin öğrenci, düşünen, yaratan ve yapılandıran kişidir (Şimşek, 2004).

Yeni kabul edilen bu eğitim anlayışıyla birlikte, öğretim programlarının yapılandırmacı eğitim anlayışına göre yeniden düzenlenmiş, bazı derslerin isimleri değişmiş, bazı derslerin çizelgelerindeki yerleri ve ders saat sayıları değiştirilmiş, bazı dersler programdan kaldırılmış ve bazı yeni dersler programa eklenmiştir.

İlköğretim okullarında yeni eklenen derslerden biri de “seçmeli spor etkinlikleri dersi”dir. Bu ders, son değişiklikle ilköğretim okulları haftalık ders çizelgesinde 1-3. sınıflarda 1 ders saati ve 4-8. sınıflarda 2 ders saati olarak yer almaktadır (TD, 2007). Bu derste 28.08.2006 tarihli ve 345 sayılı karar ile kabul edilen öğretim programı uygulanmaktadır (TD, 2006a).

Seçmeli spor etkinlikleri dersinin yeni öğretim programında genel amaçları şu şekilde sıralanmıştır (MEB, 2006):

Bağımsız ve yapılandırılmış oyunlarda yer değiştirme (yürüme, koşma ve sekme gibi), dengeleme (yuvarlanma, denge ve ağırlık aktarımı gibi) ve nesne kontrolü (atma, yakalama, vurma ve çarpma gibi) temel hareket becerilerini göstermek.

Temel hareket becerilerini; oyun, sportif etkinlikler veya rekreasyonel etkinliklerde göstermek. Stratejik bir şekilde (karşı takımın puan almasını önlemek, kendi puanını artırmak veya doğa sporlarında iyi bir rota, ulaşım biçimi ve malzeme seçimine karar vermek veya jimnastikte performansı artırmak için en uygun şekilde çalışma gibi) uygulamak.

Spor, oyun, karşılaşma ve rekreasyonla ilgili gelenek, kurallar ve stratejileri etkinliklerde göstermek.

Karar verme, amaç belirleme, zaman yönetimi ve stresle başa çıkma gibi özyönetim becerilerini ve sosyal davranışları yaşantılarının tüm bölümlerinde (aile, okul, boş zaman ve ilişkileri de içine alan) göstermek. Etkili ilişkiler kurmak, hak arama, savunma, işbirliği iletişim, yapıcı eleştirilerde bulunmak ve liderlik becerileri gös-

termek. Bireysel farklılıklara saygılı olmak. Farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılamak. Çevreyi koruma bilinciyle hareket etmek. Atatürk'ün spor anlayışının, ulusal ve evrensel değerlerin spor etkinliklerine yansımalarını kavramak. Bir kültür ögesi olarak sporu tanımak ve folklorik sporlara ilgi duymak. Bireylerin ve toplumun yaşam kalitesini artırmak için sağlıklı, mutlu ve verimli olmanın gerekliliğini ve bunu sağlamanın temel kuralının ise düzenli egzersiz yapmak olduğunu bilmek.

Yukarıda sayılan genel amaçlar çerçevesinde yürütülen seçmeli spor etkinlikleri dersini, beden eğitimi öğretmenleri sevinçle karşılamışlardır. Çünkü daha önce beden eğitimi ve spor faaliyetleri sadece beden eğitimi dersi ile sınırlandırılmıştı. Bu durum spor etkinlikleri dersi ile değişmiş, artık öğrencilerin daha fazla sportif aktivitelerde buldukları yeni bir ders daha mevcut olmuştur.

Ancak, 12.05.2006 tarihli 1333 sayılı değişiklik ile bu dersi, beden eğitimi öğretmenlerinden başka sınıf öğretmenlerinin de yürütebilmelerine olanak sağlanmıştır (TD, 2006b). Bu değişiklik ile haftada 6 ders saati zorunlu olarak bir derse girmeleri gereken okul yöneticileri için seçmeli spor etkinlikleri dersi en çok tercih edilen bir ders hâlini almıştır. Bu durumda olan ilköğretim okullarının bazılarında beden

eğitimi öğretmeni bazı sınıfların seçmeli spor etkinlikleri derslerine girememektedir. Seçmeli spor etkinlikleri ders içi ve ders dışı uygulamalarında görülen olumsuz durumları tespit edip ortadan kaldırmak veya uygulamalarda görülen güzel ve olumlu durumları örnek olarak göstermek, bu dersin diğer seçmeli derslere göre konumunu daha da güçlendirecektir. Tabii ki spor etkinlikleri ders içi ve ders dışında görülen olumlu veya olumsuz uygulamaları en iyi tespit edecek kişilerden birisi de hiç şüphesiz beden eğitimi öğretmenleridir.

İşte bu araştırmanın amacı da 2006–2007 eğitim ve öğretim yılında Malatya İl merkezinde ilköğretim okullarında beden eğitimi öğretmenlerinin bir eğitim ve öğretim yılı boyunca seçmeli spor etkinlikleri dersi uygulamalarına ilişkin genel görüşlerini incelemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki alt problemlere cevap aranmaktadır:

1. İlköğretim 4. 5. ve 6. sınıflarda seçmeli spor etkinlikleri dersinin okullardaki durumu nedir?
2. Beden eğitimi öğretmenlerinin seçmeli spor etkinlikleri dersi öğretim programı hakkındaki görüşleri nedir?
3. Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine ve hizmet yıllarına göre seçmeli spor etkinlikleri dersi öğretim programı hakkındaki görüşleri arasında fark var mıdır?
4. Beden eğitimi öğretmenlerinin seçmeli spor etkinlikleri dersi öğretim programı

için verilen rehberlik hizmetleri hakkındaki düşünceleri nasıldır?

5. Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine ve hizmet yıllarına göre seçmeli spor etkinlikleri dersi öğretim programı için verilen rehberlik hizmetleri hakkındaki görüşleri arasında fark var mıdır?

6. Beden eğitimi öğretmenlerinin bir eğitim ve öğretim yılı boyunca yürüttükleri seçmeli spor etkinlikleri dersi uygulamaları nasıldır?

7. Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine ve hizmet yıllarına göre seçmeli spor etkinlikleri dersi uygulamaları arasında fark var mıdır?

Araştırma, 2006–2007 eğitim ve öğretim yılı Malatya il merkezinde ilköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile sınırlıdır.

Araştırma konusunu oluşturan seçmeli spor etkinlikleri dersi 4. 5. ve 6. sınıflar ile sınırlandırılmıştır. Çünkü ilköğretim okullarında 2006–2007 eğitim ve öğretim yılında ilk kez 1–6. sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır. Bu dersin 7–8. sınıflarda okutulmasına önümüzdeki eğitim ve öğretim yıllarında kademeli olarak geçilecektir. Ayrıca yapılan değişikliklerde beden eğitimi öğretmenleri, seçmeli spor etkinlikleri dersini 1-3. sınıflarda okutmamakta ve sadece 4-8. sınıflarda okutmaktadırlar (TD, 2006b; TD, TD, 2007).

MATERYAL ve METOD

Bu araştırma mevcut olan bir durumu tanımlamaya, açıklamaya ve betimlemeye yönelik bir çalışmadır. Araştırma, durum saptamasına yönelik bir araştırmadır. Bu nedenle araştırma tarama modeli ile yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2006–2007 yılı Malatya il merkezinde ilköğretim okullarında görev yapan 28'i bayan ve 90'ı erkek olmak üzere toplam 118 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır (OBESİS, 2007).

Araştırma örneklemini, ilköğretim okullarında rastgele (random) yöntemle seçilmiş 19'u bayan 64'ü erkek olmak üzere toplam 83 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen 2 maddesi beden eğitimi öğretmenlerinin kişisel bilgileri ile ilgili ve 10 maddesi konu ile ilgili olmak üzere toplam 12 maddelik bir anket kullanılmıştır. Anket hazırlama sürecinde, ilk olarak 10 beden eğitimi öğretmeni ile spor etkinlikleri dersi hakkındaki düşünceleri, sorunları ve beklentileri üzerine görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda anket oluşturulmuş ve uzman görüşlerine başvurulmuştur. Son olarak da anket iki Türkçe öğretmeni tarafından imla ve noktalama hatalarını gidermek için incelenmiştir. Anket 2007 yılı Haziran ayında ilköğretim okulları seminer haftasında 83 beden eğitimi öğretmenine uygulanmıştır.

Anketten elde edilen veriler SPSS 11.00 for Windows paket programına yüklenmiş ve bu paket programda veri analizleri yapılmıştır. Veriler yüzdeler (%) hâlinde anlamlı çapraz çizelgeler ile sunulmuştur. Verilerin normal dağılım gösterip göstermedikleri Kolmogorov-Smirnov Testi ile test edilmiş ve bu test sonucunda verilerin normal dağılım göstermedikleri görülmüştür. Veriler normal dağılım göstermedikleri

için ikili karşılaştırmalar için Mann-Whitney U Testi ve çoklu karşılaştırmalar için Kruskal- Wallis Varyans Analizi kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma anlamlı fark bulunması hâlinde, bu farkın hangi gruplar arasında kaynaklandığını bulmak için Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi $\alpha= 0.05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyet Dağılımları

CİNSİYET	n	%
Bayan	19	22,9
Erkek	64	77,1
Toplam	83	100

Anket formlarında toplanan veriler istatistiksel analizleri yapıldıktan sonra çapraz tablolar hâlinde

Verilmiştir. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin %22,9'u (19 kişi) bayan ve %77,1'i (64 kişi) erkektir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hizmet Yılları Dağılımı

HİZMET YILI	n	%
1-5 yıl	38	45,8
6 – 10 yıl	23	27,7
11 -15 yıl	17	20,5
16 yıl ve üzeri	5	6,0
Toplam	83	100

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin %45,8'inin (38 kişi) 1-5 hizmet yılında, %27,7'sinin (23 kişi) 6-10 hizmet yılında, %20,5'inin (17 kişi) 11-15

hizmet yılında ve %6'sının (5 kişi) 16 ve üzerinde hizmet yılında oldukları görülmektedir.

Tablo 3. İlköğretim Okullarının Hangi Sınıflarında Spor Etkinlikleri Dersinin Seçildiği

Spor Etkinlikleri Derslerinin Hangi Sınıflara Okutulduğu	n	%
Sadece 4. sınıflarda	2	2,4
Sadece 5. sınıflarda	2	2,4
Sadece 4. ve 5. sınıflarda	26	31,4
Sadece 5. ve 6. sınıflarda	4	4,8
4., 5. ve 6. sınıfların tamamında	49	59
Okulda bu ders hiçbir sınıfta seçilmedi.	-	-
Toplam	83	100

Araştırmaya katılan bütün öğretmenlerin okullarının 4., 5. ve 6. sınıflarının herhangi birinde seçmeli spor etkinlikleri dersi okutulmaktadır. Bununla birlikte okulların büyük bir kısmında (%59'u) ise 4., 5. ve 6. sınıfların tamamında seçmeli ders olarak spor etkinlikleri dersinin seçildiği görülmektedir.

Bu sonuç, 2006–2007 eğitim ve öğretim yılında başlamak üzere okulların haftalık ders çizelgelerinde seçmeli dersler arasında ilk defa yer alan spor etkinlikleri dersinin okullarda öncelikle tercih edildiğini göstermektedir. Bu durum, ülkemizde sporcu yetiştirilmesi ve başarılı sporcuların seçilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Tablo 4. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin, Spor Etkinlikleri Dersini Hangi Sınıflarda Okuttuğu

Beden Eğitimi Öğretmeni Hangi Sınıfların Seçmeli Spor Etkinlikleri Derslerini Okutmakta	n	%
Sadece 4. sınıfların spor etkinlikleri derslerini	4	4,8
Sadece 5. sınıfların spor etkinlikleri derslerini	6	7,2
Sadece 6. sınıfların spor etkinlikleri derslerini	15	18,1
Sadece 4. ve 5. sınıfların spor etkinlikleri derslerini	8	9,6
Sadece 5. ve 6. sınıfların spor etkinlikleri derslerini	10	12,1
4., 5. ve 6. sınıfların spor etkinlikleri derslerini	32	38,6
Hiç sınıfı okutmamaktadır.	8	9,6
Toplam	83	100

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin, büyük bir kısmının (%38,6'sı) 4., 5. ve 6. sınıfların tamamında seçmeli spor etkinlikleri derslerini yürüttüğü görülmektedir. Ancak tablo, dikkatlice

incelendiğinde 4. sınıflar ile 5. sınıflarda seçilen spor etkinlikleri derslerinin çoğunluğunu beden eğitimi öğretmenin okumadığı sonucu çıkartılabilir.

Tablo 5. İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Öğretmeninden Başka Kimlerin Seçmeli Spor Etkinlikleri Dersini Okuttuğu

Beden Eğitimi Öğretmeninden Başka Kimlerin Seçmeli Spor Etkinlikleri Dersini Okuttuğu	n	%
Okul Yöneticileri (Sınıf Öğretmeni Kökenli)	46	55,4
Sınıf Öğretmenleri	3	3,6
Okul Yöneticileri ve sınıf öğretmenleri	14	16,9
Hiçbiri	20	24,1
Toplam	83	100

Tablo 5’te görüldüğü gibi ilköğretim okullarında beden eğitimi öğretmenlerinin dışında okul yöneticilerinin, sınıf öğretmeni kökenli, yarıdan fazlası (%55,4’ü) ve sınıf öğretmenlerinin az bir kısmı (%16,9) seçmeli spor etkinlikleri derslerini okutmaktadırlar.

Bu durum, spor etkinlikleri dersi öğretim programında (MEB, 2007) açıklamalar kısmında branş seçimi bölümünün 22, 24, ve 25. maddelerine göre beden eğitimi öğretmeninde bile uzmanlık arayan bir dersin, okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin yürütmeleri bir tezatlık oluşturmaktadır.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Seçmeli Spor Etkinlikleri Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşleri

Bed. Egt. Öğr. Görüşleri	n	%
Çok Olumlu	2	2,4
Olumlu	54	65,1
Kısmen Olumlu	12	14,4
Olumsuz	11	13,3
Çok Olumsuz	4	4,8
Toplam	83	100

Tablo 6’da görüldüğü üzere beden eğitimi öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun (%65,1’i) seçmeli spor etkinlikleri dersi öğretim programı hakkında “olumlu” görüşleri mevcuttur.

Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine (U=408,50 A.Sig.= 0,01) göre seçmeli spor etkinlikleri dersi öğretim programı hakkında görüşleri arasında anlamlı düzeyde fark olduğu (p<0,05) bu-

lunmuştur. Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerinin dersin programına ilişkin görüşlerini farklılaştırmaktadır. Sıra ortalamaları dikkate alındığında dersin öğretim programına ilişkin erkek öğretmenlerin görüşlerinin (sıra ort.=45,12) bayan öğretmenlerin görüşlerinden (sıra ort.=31,50) daha olumlu olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin hizmet yıllarına ($X^2_{(3)}=12,076$ A.Sig.=0,00) göre seçmeli

spor etkinlikleri dersi öğretim programı hakkındaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde fark olduğu ($p<0,05$) görülmüştür. Bu farklılığın 1-5 hizmet yılı ile 11-15 hizmet yılına sahip öğretmenler ($U=203,50$ $p<0,05$) arasında, 1-5 hizmet yılı ile 16 ve daha fazla hizmet yılına sahip öğretmenler ($U=36,00$ $p<0,05$) arasında ve 6-10 hizmet yılı ile 16 ve daha fazla hizmet yılına sahip öğretmenler ($U=25,00$ $p<0,05$) arasında olduğu görülmektedir. Bu durum, beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet yıllarının

dersin programına ilişkin görüşlerini büyük oranda etkilediğini göstermektedir.

Tablo 7’de beden eğitimi öğretmenlerinin yarısından fazlası (%53’ü) spor etkinlikleri dersi kazanımlarının tam anlamı ile öğrencilere kazandırılabilmesi için haftalık ders saati sayısının 2 ders saati olmasını önermektedirler. Zaten mevcut durumda seçmeli spor dersi 1.-3. sınıflarda haftalık 1 ders saati ve 4.- 8. sınıflar da ise haftalık 2 ders saati olarak okutulmaktadır (TD, 2007).

Tablo 7. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Spor Etkinlikleri Dersi Kazanımlarının Tam Anlamı İle Öğrencilere Kazandırılabilmesi İçin Önerdikleri Haftalık Ders Saati Sayısı

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Spor Etkinlikleri Dersi için Önerdikleri Haftalık Ders Saati Sayısı	n	%
1 ders saati	1	1,2
2 ders saati	44	53
3 ders saati	8	9,6
4 ders saati	18	21,7
5 ders saati ve üzeri	12	14,5
Toplam	83	100

Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre spor etkinlikleri dersi için haftalık önerdikleri ders saat sayısı oranları arasında ($U=555,50$ A.Sig.=0,53) anlamlı düzeyde fark olmadığı ($P>0,05$) tespit edilmiştir. Yine beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet yıllarına göre seçmeli spor etkinlikleri dersi öğretim programı hakkın-

daki görüşleri arasında da ($X^2_{(3)}=3,82$ A.Sig.=0,28) anlamlı düzeyde fark olmadığı ($p>0,05$) görülmüştür. Bu durum öğretmenlerin cinsiyetleri ve hizmet yılları farklı olsa da spor etkinlikleri için önerdikleri ders saati sayısının hemen hemen aynı olduğunu göstermektedir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Spor Etkinlikleri Dersi Öğretim Programı Tanıtım Seminerini Bilgilendirme Yönünden Yeterli Bulma Oranları

Verilen Seminerleri Yeterli Bulma Oranları	n	%
Çok Yeterli Buldum	2	2,4
Yeterli Buldum	10	12
Kısmen Yeterli Buldum	32	38,6
Yetersiz Buldum	39	47
Toplam	83	100

Tablo 8’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (%47’si) spor etkinlikleri dersi öğretim programı ile ilgili yapılan tanıtım seminerini yetersiz bulmuşlardır.

Bu sonucun yanında beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre yapılan tanıtım seminerini bilgilendirme yönünden yeterli bulma oranları arasında (U=537,00 A.Sig.=0,40) anlamlı düzeyde fark olmadığı (P>0,05) görülürken beden eğitimi öğ-

retmenlerinin hizmet yıllarına göre yapılan tanıtım seminerini bilgilendirme yönünden yeterli bulma oranları arasında ise ($X^2_{(3)}=8,54$ A.Sig.=0,03) anlamlı düzeyde fark olduğu (P <0,05) görülmüştür. Bu farklılığın 1-5 hizmet yılı ile 6-10 hizmet yılına sahip öğretmenler (U=249 p<0,05) arasında olduğu görülmektedir. Bu sonuç öğretmenlerin hizmet yıllarına göre bu dersin tanıtım seminerlerinin yeterliliği konusunda farklı görüşlere sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 9. İlköğretim Müfettişlerinin, Spor Etkinlikleri Dersi İle İlgili Karşılaşılan Problemler Konusunda Beden Eğitimi Öğretmenlerine Yardımcı Olma Oranları

Müfettişlerin Beden Eğitimi Öğretmenlerine Ne Ölçüde Yardımcı Oldukları	n	%
Çok büyük oranda yardımcı oldu	2	2,4
Orta düzeyde yardımcı oldu	12	14,5
Çok az düzeyde yardımcı oldu	23	27,7
Hiç yardımcı olmadı	46	55,4
Toplam	83	100

Tablo 9’a bakıldığında araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin yarısından fazlasının (%55,4’ü) spor etkinlikleri dersinde karşılaştıkları problemler konusunda ilköğretim müfettişlerinin beden eğitimi öğretmenlerine hiç yardımcı olma

dıkları görülmektedir. İlköğretim müfettişleri, ilköğretimde çalışan her öğretmene yardımcı olmak ve karşılaştığı sorunlara çözüm üretmek amacıyla -yani rehberlik etmek amacıyla- her eğitim ve öğretim yılı boyunca iki kez okula gelmektedirler. Dolayısıyla ilköğretim müfettişlerinin beden eğitimi öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun sorunlarına hiç yardımcı olmama-

sı bu rehberlik hizmetinin, beden eğitimi ve spor alanındaki dersler açısından tartışılması gerektiğini göstermektedir. Bunların yanında, beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre müfettişlerin onların sorunlarına yardımcı olma oranları arasında ($U=606,50$ A.Sig.=0,98) anlamlı düzeyde fark olmadığı ($P>0,05$) görülürken beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet yıllarına göre ise ($X^2_{(3)}=8,70$ A.Sig.=0,03) anlamlı düzeyde fark olduğu ($P<0,05$) görülmüştür. Bu farklılık 1-5 hizmet yılı ile

6-10 hizmet yılına sahip öğretmenler ($U=286,00$ $p<0,05$) arasında, 6-10 hizmet yılı ile 11-15 hizmet yılına sahip öğretmenler ($U=120,50$ $p<0,05$) arasında ve 6-10 hizmet yılı ile 16 ve daha fazla hizmet yılına sahip öğretmenler ($U=30,50$ $p<0,05$) arasında kaynaklandığı görülmektedir. Bu durum, öğretmenlerin hizmet yıllarına göre müfettişlerin sorunlara yardımcı olma konusunda görüşlerinin farklı olduğunu göstermektedir.

Tablo 10. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Spor etkinlikleri Dersi Uygulamalarında Okulun Tesis ve Olanaklarını Yeterli Görme Oranları

Ders Uygulamalarında Okulun Tesis ve Olanakları Yeterli Geldi mi?	n	%
Evet, yeterli	3	3,6
Kısmen yeterli	43	51,8
Hayır, yetersiz.	37	44,6
Toplam	83	100

Tablo 10'da beden eğitimi öğretmenlerinin çoğunun (%51,8'si) spor etkinlikleri dersi uygulamalarında okulun tesis ve olanaklarını kısmen yeterli gördüğü sonucu bulunmuştur.

Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine ($U=605,00$ A.Sig.=0,97) ve hizmet yıllarına ($X^2_{(3)}=4,40$ A.Sig.=0,22) göre spor etkinliği ders uygulamalarında

okulun tesis ve olanaklarını yeterli görme oranları arasında anlamlı düzeyde fark olmadığı ($P>0,05$) görülmüştür. Bu sonuç, beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetleri ve hizmet yılları farklı olsa da spor etkinlikleri dersi uygulamaları için okulun tesis ve olanaklarının yeterliliği konusunda görüş farklılıklarının olmadığını göstermektedir.

Tablo 11. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Spor etkinlikleri Dersi Ünitelendirilmiş Yıllık Planlarında Belirttikleri Ders Etkinliklerini Uygulama Oranları

Ders Etkinliklerini Uygulama Oranları	n	%
Tamamını uyguladım	4	4,8
Büyük bir kısmını uyguladım	27	32,5
Yarisını uyguladım	30	36,1
Yarisından da azını uyguladım	11	13,3
Çok az bir kısmını uyguladım	11	13,3
Toplam	83	100

Tablo 11'e göre beden eğitimi öğretmenlerinin çoğunluğunun (%36,1'i) spor etkinlikleri dersi yıllık planlarında belirtilen ders etkinliklerinin yarısını uyguladıkları tespit edilmiştir. Bu durum öğretmenlerin ünitelendirilmiş yıllık planları iyi planlamadıklarını göstermektedir.

Ayrıca, beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre ünitelendirilmiş yıllık plan uygulamaları arasında ($U=507,50$ A.Sig.=0,25) anlamlı düzeyde fark olmadığı ($P>0,05$) bulunmuşken; beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet yıllarına göre ise ($X^2_{(3)}=12,10$ A.Sig.=0,00) anlamlı düzeyde fark olduğu ($P<0,05$) görülmüştür. Bu farklılık 1-5 hizmet yılı ile 6-10 hizmet yılına sahip öğretmenler ($U=236,00$ $p<0,05$) arasında ve 6-10 hizmet yılı ile 16 ve daha fazla hizmet yılına sahip öğretmenler ($U=17,00$ $p<0,05$) arasında kaynaklandığı görülmektedir. Bu durum, öğretmenlerin hizmet yıllarına göre spor etkinlikleri dersinin yıllık planlarını uygulamaları arasında farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Tablo 12'ye göre beden eğitimi öğretmenlerinin çoğunluğunun (%49,4'ü) spor etkinlikleri dersi kazanımları ile diğer derslerdeki (Fen Bilgisi, Türkçe vb.) ilgili kazanımları ilişkilendirerek etkinlikleri uygulamadıkları görülmektedir. Bunlarla birlikte, beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göres poretkinlikleri ders kazanımları ile diğer derslerdeki ilgili kazanımları ilişkilendirerek etkinlikleri uygulama oranları arasında ($U=449,00$ A.Sig.=0,05) anlamlı düzeyde fark olmadığı ($P>0,05$) bulunmuşken; beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet yıllarına göre ise ($X^2_{(3)}=19,59$ A.Sig.=0,00) anlamlı düzeyde fark olduğu ($P<0,05$) görülmüştür. Bu farklılık 1-5 hizmet yılı ile 6-10 hizmet yılına sahip öğretmenler ($U=185,00$ $p<0,05$) arasında ve 1-5 hizmet yılı ile 11-15 hizmet yılına sahip öğretmenler ($U=207,50$ $p<0,05$) arasında kaynaklandığı görülmektedir. Bu sonuç, öğretmenlerin hizmet yıllarına göre spor etkinlikleri ders kazanımları ile diğer derslerdeki ilgili kazanımları uygulama konusunda farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Tablo 12. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Spor etkinlikleri Dersi Kazanımları İle Diğer Derslerdeki (Fen Bilgisi, Türkçe vb.) İlgili Kazanımları İlişkilendirerek Etkinlikleri Uygulama Oranları

Ders Etkinliklerini Uygulama Oranları	n	%
Evet, uyguladım.	3	3,6
Kısmen uyguladım.	39	47
Hayır, Hiç uygulamadım.	41	49,4
Toplam	83	100

TARTIŞMA

İlköğretim okullarında 2006–2007 eğitim ve öğretim yılında müfredat programında seçmeli dersler arasına spor etkinlikleri dersi yeni girmiş ve okutulmaya başlatılmıştır. Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okullarında beden eğitimi öğretmenlerinin seçmeli spor etkinlikleri dersi uygulamalarına ilişkin genel görüşlerini ortaya koymaktır.

Araştırma sonucunda, ilköğretim okullarının tamamına yakınında 4, 5 ve 6. sınıflarda seçmeli ders olarak spor etkinlikleri dersinin tercih edildiği görülmektedir. Ancak bu dersi okutanlar arasında beden eğitimi öğretmenlerinin yanında büyük bir kısmının sınıf öğretmeni kökenli okul yöneticilerinin olduğu görülmektedir. Ayrıca beden eğitimi öğretmenleri seçmeli spor etkinlikleri dersinin öğretim programı hakkında olumlu görüşlere sahip olup bu ders için haftalık 2 ders saatinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Bunlarla birlikte beden eğitimi öğretmenleri spor etkinliği dersi için verilen semineri ve rehberlik hizmetlerini çok yetersiz bulmuşlardır. Yine beden eğitimi öğretmenleri, spor etkinlikleri dersinin yürütülmesinde okulun tesis ve olanaklarını kısmen yeterli bulmuşlar,

ünitelendirilmiş yıllık planlarında belirttikleri etkinliklerin yıl boyunca ancak yarısını uygulayabilmişler ve bu etkinliklerle diğer derslerdeki ilgili kazanımları çok az ilişkilendirerek uygulamışlardır.

Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre spor etkinlikleri dersi uygulamalarına ilişkin genel görüşleri arasında fazla bir farklılık olmadığı görülmüşken; öğretmenlerin hizmet yıllarına göre dersin uygulamalarına ilişkin genel görüşleri arasında farklılaşma olduğu görülmüştür. Bu farklılaşma özellikle 1-5 hizmet yılına sahip genç öğretmenler ile tecrübeli sayılabilecek ve daha fazla hizmet yılına sahip öğretmenler arasında çıkmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda, okullarda beden eğitimi öğretmeni olması durumunda öncelikle spor etkinlikleri derslerini sınıf öğretmeni ve özellikle okul yöneticilerinin okutmalarını engelleyen kanunlar çıkartılmalı veya beden eğitimi dersi öğretmeninden başka bu dersi okutacak öğretmenlerden ikinci kademe antrenör belgesi istenmeli; beden eğitimi öğretmenlerine spor etkinlikleri dersleri için daha fazla seminer, kurs ve rehberlik hizmeti sağlanmalı; okulun spor tesis ve olanakları artırılmalı ve bunların yanında beden eği-

timi öğretmenleri de spor etkinlikleri dersi plan ve programlarını daha itinalı ve dik-

katlice hazırlamalılardır.

KAYNAKLAR

1. Biggs, J. (1989). Approaches to the enhancement of tertiary teaching. **Higher Education Research and Development**, 8, 7-25
2. Dinter, F.R. (1998). Constructivism In Instructional Design Theory. **Journal of Structural Learning & Intelligent Systems**, 13,(2), 71-89.
3. Eggen, P. and Kauchak, D. (1998). **Learning and teaching: research based methods**. Boston: Allyn and Bacon.
4. Jonassen, D. H. (1991). Objectivism Versus Constructivism: Do we Need a New Philosophical Paradigm? **Educational Technology, Research and Development**, 39, (3), 5- 14.
5. Lorschach, A. & Tobin, K. (1992). Constructivism as a Referent for Science Teaching. **NARST Newsletter** 30, 5-7.
6. MEB. (2005). **İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı**. Ankara: Milli Eğitim Müdürlüğü Basımevi.
7. MEB, (2006), **İlköğretim Spor Etkinlikleri Dersi Öğretim Programı 1-8. Sınıflar**. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
8. OBESİS (Okul İçi Beden Eğitimi, Spor ve İzcilik Şubesi), (2007). **Beden Eğitimi Öğretmenleri İstatistik Bilgileri**. Malatya Milli Eğitim Müdürlüğü.
9. PISA. (2003). Learning for Tomorrow's World. First results of PISA 2003. OECD Publication. [Online] Retrieved on 15-October-2006, <<http://egt.kou.edu.tr/ismetsahin/kou/epg/raporlar/worldbank2005.pdf>> (2007, Haziran 11).
10. PRILS. (2001). International Report: IEA's Study of Reading Literacy Achievement in Primary Schoolin 35 Countries. [Online] Retrieved on 15-October-2006, <<http://egt.kou.edu.tr/ismetsahin/kou/epg/raporlar/worldbank2005.pdf>> (2007, Haziran 11).
11. Shunk D. (2000). **Learning theories and educational perspectives**. Ohio: Meril, Prentice Hall.
12. Şimşek, N. (2004). Yapılandırmacı Öğrenme ve Öğretime Eleştirel Bir Yaklaşım. **Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi**, 3, (5).
13. TD. (Tebliğler Dergisi), (2006a). Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı ve Seçmeli Spor Dersi Öğretim Programı, (Cilt:69), Sayı:2588, 1047-1051.
14. TD. (2006b). Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Öğretmen Olarak Atanacakların Atamalarına Esas Olan Alanlar İle Mezun Oldukları Yüksek Öğretim Programları ve Aylık Karşılığı Okutacakları Derslere İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar – Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmenliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Cilt:69), Sayı:2584, 354-472.
15. TD. (2007). Haftalık Ders Çizelgesi. (Cilt:70), Sayı:2597, 445-446.
16. TIMSS. (1999). International Mathematics Report, Findings from IEA's Repeat of Tthe Third International Mathematics and Science Study at the eight grade.[Online] Retrieved on 12-March-2001, <http://timss.bc.edu/timss1999i/pdf/T99i_Math_TOC.pdf> (2007, Haziran 11)
17. Woolfolk A. (1998). **Educational psychology**. Boston: Allyn and Bacon.
18. World Bank (2005). Turkey Education Sector Study. Report Number 32450-TU. World Bank Publication. [Online] Retrieved on 15-October-2006, <<http://egt.kou.edu.tr/ismetsahin/kou/epg/raporlar/worldbank2005.pdf>> (2007, Haziran 11).

TÜRK VE AMERİKAN BASKETBOLCULARININ OYUN ANLAYIŞINA BİR BAKIŞ

Olga SEVİM¹ Sibel SUVEREN¹

¹Gazi Üniversitesi, Besyo, Ankara

ÖZET

Bu araştırmada, basketbolun daha iyi seviyeye gelmesi ve çağdaş anlayışlarla sürdürülebilmesi için, Türkiye ve Amerika'daki Elit Bayan Basketbol Takım oyuncularının, alt yapıları ve takım sistemleri incelenmiş ve aradaki ilişkiler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın sporcu grubunu; Amerika Bayanlar Basketbol Kolej Ligi (NCAA) Divison I'de yer alan 240, Türkiye Deplasmanlı Bayanlar Basketbol 1. Liginde yer alan 128 elit bayan basketbolcu oluşturmaktadır. Araştırma; literatür taraması ve araştırmacı tarafından geliştirilmiş anket yoluyla gerçekleştirilmiştir. Uygulanan anketler, toplam 28 sorudan oluşmaktadır. Demografik bilgileri, basketbol sporuyla ilgili tutum ve düşünceleri ve basketbol oyun anlayışlarını ölçmeye yönelik olarak uygulanan anketlerin sonucunda, elde edilen verilerle bilgisayarda SPSS programı kullanılarak istatistik çözümlene yapılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarında, her iki ülke arasında ortak yönler bulunurken oldukça farklı yaklaşımlar da göze çarpmıştır. Bu da göstermektedir ki, artık ülkeler arası bilgi alışverişinin artması, taktik ve teknik çalışmaların, antrenman uygulamalarının paylaşılması, basketbolda ortak bir anlayış geliştirildiğini göstermektedir. Bununla birlikte; ülkelerin ekonomik şartları, spora bakış açıları, altyapı organizasyonları ve sporcu eğitimlerindeki farklılıklar ise ülkelerin basketbol anlayışlarında değişkenlikleri ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Basketbol anlayışı, Basketbol oyuncusu

POINT OF VIEW ON TURKISH AND AMERICAN PLAYERS COMPREHENSION ON BASKETBALL

ABSTRACT

The purpose of this study is to contribute to the continuous development and modernization of basketball philosophy in Turkey. An analysis and evaluation of American and Turkish team philosophy and demographic backgrounds of athletes in elite womens teams was conducted.

A questionnaire, developed by the researcher, was applied to both American and Turkish players. The American sample contains 240 women basketball players from the National Collegiate Athletic Association, while the Turkish sample contains 128 women basketball players from the Turkish Women's Basketball First League. Demographic information, attitudes towards basketball, and basketball philosophy were extracted from the questionnaires applied and were statistically analysed using SPSS. Although information networks have greatly improved among countries in recent years, there is little comparative sports research conducted between countries and specifically none exist in the realm of basketball between the US and Turkey. The results of this study showed that while some similarities exist between both countries, significant differences shed light on success factors. These results show that a common mentality in basketball had been developed by more information transfer, technique and tactic studies and sharing training exercises. By the way, the economic conditions, perspectives on sport, infrastructure organizations and athlete training show the variables of countries basketball mentality.

Key Words: Basketball philosophy, Basketball player,

GİRİŞ

Geçmişte ülkemizde spora verilen önem uluslar arası alanda başarıya ulaşmak için yeterli değildi. Günümüzde ise spor alanında sıkça elde edilen başarıların nedeni, bu konuya verilen önemin artmış olmasıdır. Son yıllarda özellikle takım sporlarında gözle görülür gelişmelerden ve başarılarından bahsetmek mümkündür. Bu gelişimin sürekliliği ise basketbol eğitiminin çağdaş anlayışlarla donatılması ile mümkündür. Basketbol eğitimi sistem ve süreçten meydana gelen bir üründür. Sistem içerisinde bilgilerin doğru yöntemlerle verilmesi ve uygun süreçler içerisinde de sabırla uygulanması basketbola uğraşı verenleri mutlaka verimliliğe ulaştıracaktır. Yüksek performansla ulaşmak için emek harcayan basketbol oyuncuları, doğru yönlendirme ile kendi gelişimlerini sağlayacaklar dolayısıyla basketbolun gelişmesine de katkıda bulunacaklardır. Ülkemizde basketbol uluslar arası alanda çok geniş kitlelere hitap eden ve en çok ilgi gören spor dallarından biri olmuştur. Bu yoğun ilgi tüm basketbol takımlarını en iyi olma uğraşısı içine itmiştir. Ülkemizde ve yurtdışında başarılı olan basketbol takımlarımızın en önemli kaynağı ise bilimsel alt yapı çalışmalarımızdır. Takım içindeki tüm organizasyonların başarısı ise, antrenörlerin bilgi ve deneyimi ile birlikte takımı oluşturacak olan oyuncuların da kalitesi ile orantılı olarak gelişir. Oyuncu seçimi, ant-

renörün düşündüğü sistemleri uygulaması açısından çok önemlidir. Bu nedenle antrenörün bilgi birikimini ve deneyimini sahadada uygulayacak, yorumlayacak, temel teknik ve becerisi ile de süsleyecek oyunculara ihtiyaç vardır.

Bu araştırmada ülkemiz sporunda önemli bir yer tutan ve uluslar arası alanda söz sahibi olduğumuz takım sporlarından biri olan basketbol branşında, elit düzeydeki sporcuların mevcut oyun anlayışları saptanmaya çalışılmış ve Amerika'daki elit düzey basketbol sporcularının oyun anlayışlarındaki farkların ortaya konulması amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOD

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini; 2005–2006 sezonunda Amerika Bayanlar Kolej Ligi (NCAA) Division I'de 54 konferansta (bölge) yer alan 330 bayan basketbol takımının sporcuları, Türkiye'de ise yine 2005–2006 sezonunda Deplasmanlı Bayanlar Basketbol 1. Liginde yer alan 12 takımın oyuncularını oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise; Amerika Bayanlar Kolej Ligi (NCAA) Division I'de oynayan yaşları $20,00 \pm 1,47$ yıl, boyları $179,93 \pm 7,84$ cm olan 240, Türkiye Deplasmanlı Bayanlar Basketbol 1. Liginde oynayan, yaşları $23,52 \pm 3,97$ yıl, boyları $180,48 \pm 7,56$ cm olan 128 elit bayan basketbolcu oluşturmuştur. Deneklerin basketbol oynama yaşları Amerikan ve

Türk denekler için sırasıyla $10,86 \pm 2,92$ yıl ve $11,87 \pm 4,12$ yıl'dır.

Araştırma Yöntemi

Araştırma tarama modelindedir. Araştırma problemine ilişkin mevcut bilgiler ilgili literatürün taranmasıyla sistematik bir şekilde verilmiş böylece konu hakkında teorik bir çerçeve oluşturulmuştur. Ayrıca araştırma ile ilgili, sporculara yönelik bir anket uygulanmış ve bu anket yoluyla elde edilen verilerle araştırmanın problemine çözüm aranmıştır. Araştırma bilgi toplama aracı olarak kullanılan anketler araştırmacı tarafından geliştirilmiş, anket geliştirilmeden önce, araştırma ile ilgili yapılan çalışmalar incelenmiş, alanın uzmanlarıyla görüşülmüş, onların görüşü ve önerileri dikkate alınmıştır. Türkçe olarak hazırlanan anket formu iyi seviyede İngilizce dil bilgisine sahip ve basketbolla ilgilenen kişiler tarafından İngilizce'ye ve tekrar Türkçe'ye çevrilmiştir. Ortak temalar tek bir ankette toplanıp tekrar Türkçe'ye çevrilerek anketlerin anlamsal bütünlüğü sağlanmıştır. Anketin çevrilmesi aşamasında aşağıdaki prosedür izlenmiştir: Beden Eğitimi ve Spor alanında birbirinden bağımsız olarak çalışan üç araştırmacı anketi Türkçe'den İngilizce'ye çevirmiştir. Anket aynı zamanda

araştırmacılar tarafından da İngilizce'ye çevrilmiştir. Elde edilen bu çevirilerin maddeleri karşılaştırılmış ve aynı çeviriye sahip maddeler belirlenmiştir. Anketin İngilizce taslağı daha sonra bir İngilizce öğretmeni tarafından tekrar Türkçe'ye çevrilmiştir. Araştırmacı, elde edilen Türkçe taslağı iki form arasında farklılık olup olmadığını test etmek için anketin orijinal versiyonu ile karşılaştırmış ve benzerliklerine göre her maddeyi en iyi temsil edecek çeviriye yer verilerek anketin son hali oluşturulmuştur. Uygulanan anketler, basketbol oyun anlayışlarını ölçmeye yönelik olarak sporcularda toplam 28 sorudan oluşmaktadır. Anketler Amerika'da ve Türkiye'de bazı takımlara araştırmacı tarafından bizzat, bazı takımlara posta yolu ile gönderilerek uygulanmıştır.

İstatistiksel Analiz

Anketlerin uygulanmasından sonra elde edilen ham veriler bilgisayar ortamında SPSS 15.0 paket istatistik programı kullanılarak yüzde, frekans değerleri alınarak tablo haline dönüştürülmüştür. Ayrıca bazı sorularda Türkiye ve Amerika'daki sporcu ve antrenörlerin farkını ortaya koymak için önem seviyesi olarak 0,01 ve 0,05 güven aralığında ki-kare testi değerleri alınmıştır.

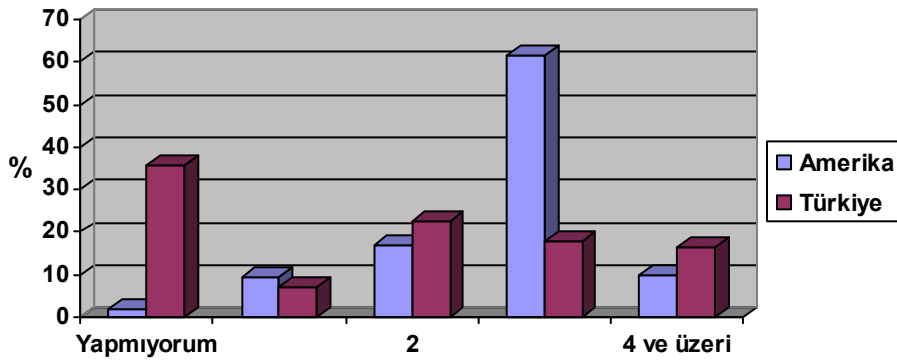
BULGULAR

Tablo 1: Sporcuların ülkelerine göre boy, yaş ve spor yaşı ortalamasına göre dağılımları

Değişkenler	Ulus	X	SS	Min	Max
Boy (cm)	Türkiye	180,48	7,56	163,00	198,00
	ABD	179,93	7,84	158,00	200,00
Yaş (yıl)	Türkiye	23,52	3,97	14,00	36,00
	ABD	20,00	1,47	18,00	25,00
Spor yaşı (yıl)	Türkiye	11,87	4,12	4,00	23,00
	ABD	10,86	2,92	3,00	17,00

Tablo 2: Basketbolcuların boy ortalamalarının oynadıkları pozisyonlara göre dağılımları

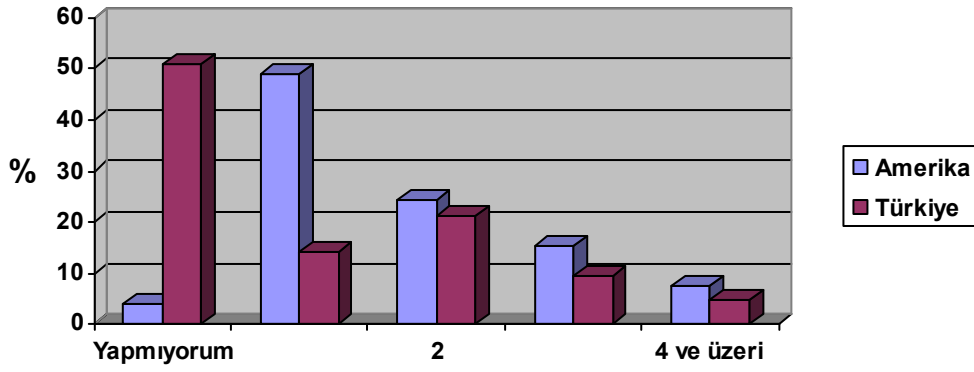
	Ulus	Pozisyon	X	Min	Max
Boy (cm)	Türkiye	Oyun Kurucu	172,17	163,00	187,00
		Forvet	180,57	170,00	190,00
		Pivot	188,22	180,00	198,00
	ABD	Oyun Kurucu	175,13	158,00	188,00
		Forvet	184,10	176,00	195,00
		Pivot	190,91	185,00	200,00

$$X^2=111.255, Sd=4, P=.000$$

Grafik 1. Sporcuların hazırlık döneminde yıllık antrenman programındaki takım antrenmanları dışında haftada ne kadar bireysel antrenman yaptıklarına ilişkin dağılımları

$$X^2=120.025, Sd=4, P=.000$$

Grafik 2. Sporcuların müsabaka döneminde yıllık antrenman programındaki takım antrenmanları dışında haftada ne kadar bireysel antrenman yaptıklarına ilişkin dağılımları

Tablo 3: Basketbolcuların müsabakanın kazanılmasında tercih ettikleri oyun anlayışına ilişkin görüşlerinin dağılımları

Değişkenler	Dağılım	Ulus		Toplam
		Türkiye	Amerika	
Bireysel Ağırlıklı Takım Oyunu	f	10	49	59
	%	7,8	20,4	16,0
Takım Oyunu Ağırlıklı Bireysellik	f	118	191	309
	%	92,2	79,6	84,0
Toplam	f	128	240	368
	%	100,0	100,0	100,0

$$X^2=9.851, Sd=1, P=.002$$

Tablo 3'deki verilere göre, Türkiye'deki basketbolcuların %92,2' sinin, Amerika'daki basketbolcuların ise %79,6' sının

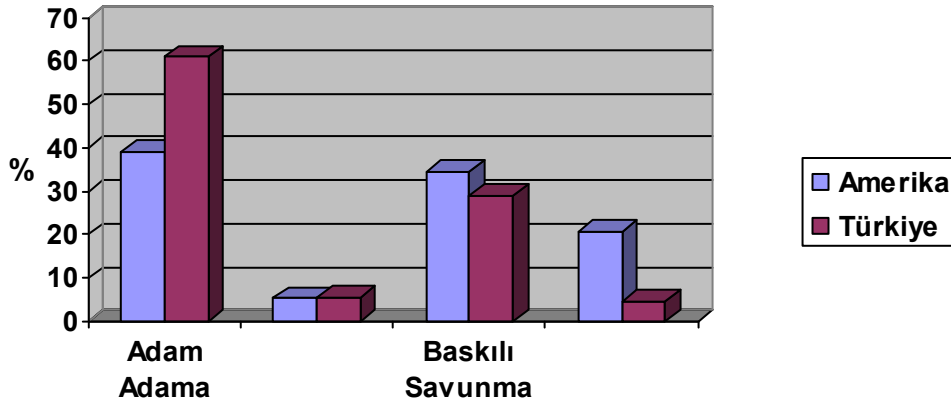
takım oyunu ağırlıklı bireysellik oyun tarzını tercih ettikleri tespit edilmiştir

Tablo 4: Basketbolcuların müsabakanın kazanılmasında psikolojik faktörlerin ne derece etkili olduğuna ilişkin görüşlerinin dağılımları

Önem Derecesi		Dağılım	Ulus		Toplam
			Türkiye	Amerika	
Psikoloji	1,00	f	70	79	149
		%	54,7	32,9	40,5
	2,00	f	15	80	95
		%	11,7	33,3	25,8
	3,00	f	25	42	67
		%	19,5	17,5	18,2
	4,00	f	18	39	57
		%	14,1	16,3	15,5
Toplam		f	128	240	368
		%	100,0	100,0	100,0
X²=25.327, Sd=3, P=.000					
Taktik	1	f	18	50	68
		%	14,1	20,8	18,5
	2	f	34	47	81
		%	26,6	19,6	22,0
	3	f	46	77	123
		%	35,9	32,1	33,4
	4	f	30	66	96
		%	23,4	27,5	26,1
Toplam		f	128	240	368
		%	100,0	100,0	100,0
X²=4.818, Sd=3, P=.186					
Kondisyon	1	f	13	46	59
		%	10,2	19,2	16,0
	2	f	42	53	95
		%	32,8	22,1	25,8
	3	f	33	69	102
		%	25,8	28,8	27,7
	4	f	40	72	112
		%	31,3	30,0	30,4
Toplam		f	128	240	368
		%	100,0	100,0	100,0
X²=8.258, Sd=3, P=.041					
Teknik	1	f	27	65	92
		%	21,1	27,1	25,0
	2	f	37	60	97
		%	28,9	25,0	26,4
	3	f	24	52	76
		%	18,8	21,7	20,7
	4	f	40	63	103
		%	31,3	26,3	28,0
Toplam		f	128	240	368
		%	100,0	100,0	100,0
X²=2.771, Sd=3, P=.428					

Tablo 5: Basketbolcuların hızlı hücumun ne derece etkin olduğuna ilişkin görüşlerinin dağılımları

Önem Derecesi		Dağılım	Ulus		Toplam
			Türkiye	Amerika	
Hızlı hücum	1,00	f	97	138	235
		%	75,8	57,5	63,9
	2,00	f	20	51	71
		%	15,6	21,3	19,3
	3,00	f	11	51	62
		%	8,6	21,3	16,8
Toplam		f	128	240	368
		%	100,0	100,0	100,0
$X^2=13.675, Sd=2, P=.001$					
Set hücumu	1	f	23	57	80
		%	18,0	23,8	21,7
	2	f	63	84	147
		%	49,2	35,0	39,9
	3	f	42	99	141
		%	32,8	41,3	38,3
Toplam		f	128	240	368
		%	100,0	100,0	100,0
$X^2=7.060, Sd=2, P=.029$					
Serbest hücum	1	f	8	45	53
		%	6,3	18,8	14,4
	2	f	45	106	151
		%	35,2	44,2	41,0
	3	f	75	89	164
		%	58,6	37,1	44,6
Toplam		f	128	240	368
		%	100,0	100,0	100,0
$X^2=19.375, Sd=2, P=.000$					

$X^2=23.591, Sd=3, P=.000$

Grafik 3. Basketbolcuların en etkili savunma anlayışına ilişkin görüşlerinin dağılımları

Tablo 6: Katılımcıların müsabakanın kazanılmasında öncelikli olarak hücum anlayışının mı savunma anlayışının mı daha önemli olduğuna ilişkin görüşlerinin dağılımları

Değişkenler	Dağılım	Ulus		Toplam
		Türkiye	Amerika	
Hücum	f	10	38	48
	%	7,8	15,8	13,0
Savunma	f	118	202	320
	%	92,2	84,2	87,0
Toplam	f	128	240	368
	%	100,0	100,0	100,0

$X^2=4.735$, $Sd=1$, $P=.030$

TARTIŞMA

Türk basketbolu özellikle son yıllarda uluslararası düzeyde oldukça başarılı bir ivme göstermektedir. Basketbol branşının Amerika'da uzun süredir oynandığı ve özellikle gençler için sosyal çevrede önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Amerika'da spor branşlarına toplumda verilen ağırlık göz önüne alındığında 1. sırada basketbolun olduğu görülmektedir. Basketboldaki son gelişmelerin takip edilmesi, ülkeler arası farklılıkların ortaya konulması, basketbol sporunun gelişimi için oldukça önemlidir. Yapılan araştırmada her iki ülke arasında ortak yönler bulunurken oldukça farklı yaklaşımlar da göze çarpmıştır. Bu da göstermektedir ki, artık ülkeler arası bilgi alışverişinin artması, taktik ve teknik çalışmaların, antrenman uygulamalarının paylaşılması basketbolda ortak bir anlayış geliştirildiğini göstermektedir.

Tablo 1'e bakıldığında, deneklerin boylarının ortalaması Amerika ve Türkiye için sırasıyla 179.93 ± 7.84 cm ve $180.48 \pm$

7.56 cm ve yaşları 20.00 ± 1.47 yıl ve 23.52 ± 3.97 yıl'dır. Oyuncuların pozisyonlarına göre boy ortalamalarına bakıldığında Tablo 2'ye göre, en uzun oyuncuların her iki ülkede de (190.91 ± 4.16 cm ve 188.22 ± 4.57 cm) pivot bölgesinde yerleştiği görülmektedir. Kısa oyuncuların ($172,17 \pm 4.89$ cm ve $175,13 \pm 5.91$ cm) ise oyun kurucu bölgesinde oynadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Bale elit bayan basketbolcular üzerinde yaptığı araştırmada, pivot oyuncularının forvet ve oyun kuruculara göre boylarının ve uzuvlarının daha uzun olduğunu bildirmiştir². Aynı şekilde Carter ve arkadaşları yapmış oldukları bir çalışmada, 1994 Basketbol Dünya Şampiyonasına katılan bayan basketbolcuların somatotiplerini incelemiştir. Sporcuların pozisyonlarına göre boylarını incelediklerinde pivot oyuncularının boylarının 1.90 ± 0.06 m olarak diğer bölgelere göre (oyun kurucular 1.72 ± 0.06 m ve forvetler 1.81 ± 0.06 m) daha uzun olduğunu bildirmişler-

dir⁴. Bu durum oyuncuların pozisyonlarının, kuvvetli ve zayıf oldukları özelliklere, yeteneklerine ve fiziksel niteliklerine göre belirlendiği söylenebilir⁷. Aygül¹ ise, bayan basketbolcularda yaş ve boy ortalamalarını 19.7 ± 0.4 yıl, 166.7 ± 1.1 cm, Kuter ve arkadaşları⁶, 18.4 ± 2.1 yıl ve 172.3 ± 6.9 cm, Şahin¹⁰, 19.86 ± 1.66 yıl, 176.30 ± 2.15 cm, Sevim⁸, 21.83 ± 3.46 yıl, 178.66 ± 8.93 cm olarak tespit etmişlerdir.

Grafik 1 incelendiğinde, hazırlık döneminde Türkiye'deki sporcuların % 35.9'u bireysel antrenman yapmazken, Amerika'daki sporcularda bu oranın % 1.7 olduğunu görülmektedir. Bunun yanı sıra Amerikalı sporcuların % 61.7'sinin haftada 3 kez bireysel antrenman yaptıkları tespit edilmiştir. Tablo 12'ye bakıldığında ise, müsabaka döneminde Türkiye'deki sporcuların yarısı (% 50.8) bireysel antrenman yapmamayı tercih ederken, bu oran Amerika'daki sporcularda ise % 4.2'dir. Bu bulgulara göre, Amerikalı sporcuların bireysel antrenmanları Türkiye'deki sporculara nazaran daha önemli buldukları ve performanslarına olumlu etki yaptığını düşündükleri söylenebilir. William ve arkadaşlarının basketbol antrenörleri üzerinde yaptıkları bir çalışmada ise; antrenörlere göre oyun başarısında bireysel antrenmanların çok önemli olduğunu tespit etmişlerdir⁹. Antrenörlerin %44.4'üne göre bireysel antrenman gerekli iken, % 54.5'ine göre çok gereklidir. Bu nedenle Ameri-

ka'da sporcuların antrenörleri tarafından bireysel antrenman yapmaya yönlendirildikleri söyleyebilir. Basketbol bir takım oyunudur ve oyuncular aynı amaç uğruna mücadele etmektedir. Oyuncuların bireysel özellikleri ne kadar iyi olursa olsun bir oyuncu bile görevini ihmal ederse takımın başarısı düşer. Alınan bir başarı bireysel değil bütün takım için olacaktır. Tablo 3'e bakıldığında ise, Türkiye'deki basketbolcuların % 92.2'sinin, Amerika'daki basketbolcuların ise % 79.6'sının takım oyunu ağırlıklı bireysel oyun tarzını tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4'de, Türkiye ve Amerika'daki basketbolcular için psikolojik faktörlerin önemli bulunduğu göze çarpmaktadır. Türkiye'deki sporcuların yarıdan fazlasının (%54.7) birinci derecede, %14.1'nin dördüncü derecede, Amerika'daki basketbolcuların ise %32.9'unun birinci derecede, %16.3'ünün de dördüncü derecede, psikolojik faktörleri önemli bulduğu tespit edilmiştir. Psikolojik faktörler ile başarının ilişkili olduğunu bildiren başka çalışmalar da yapılmıştır. Örneğin; Hansen çalışmasında, motivasyon olmadığı sürece çok yetenekli sporcuların bile tam potansiyele ulaşamayacaklarını ve sporcunun başarısında motivasyonun anahtar rol oynadığını bildirmiştir⁵. Aynı zamanda; sosyal çevre, antrenör davranışları, düşünsel değişkenler gibi psikolojik faktörlerin de sporcunun motivasyonel durumunu etkilediğini ve bu

nedenle antrenörlerin spor psikologları ile beraber çalışmalarının daha fazla başarı getireceğini savunmuştur. Buna paralel olarak, bir sporcunun iyi bir performans gösterebilmesinin, bedensel ve motivasyonel faktörlerin etkin bir şekilde birleştirilmesi ile mümkün olduğu söylenebilir. Kondisyonun ne derece etkili olduğuna ilişkin olarak, Türkiye'deki sporcuların % 10.2'sinin birinci derecede, % 30.0'unun dördüncü derecede, Amerika'daki basketbolcuların ise %19.2'sinin birinci derecede, %30.0'unun dördüncü derecede, görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bir oyuncu teknik-taktik olarak ne kadar üst düzeyde olursa olsun, bunları sahada uygulayacak yeterli kondisyona sahip değilse başarılı olması çok zordur. Buna göre, fizik güç ve kondisyon geliştirici antrenmanlara gereken önemin daha fazla verilmesi ve bu konuda sporcuların bilinçlendirilmesi gerektiği söylenebilir. Taktiğin Türkiye'deki basketbolcularda %14.1, Amerika'daki basketbolcularda %20.8, tekniğin ise Türkiye'deki basketbolcularda % 21.1, Amerika'daki basketbolcularda %27.1 ile birinci derecede önemli olduğu görüşü görülmektedir. Çağdaş basketbol oynayan birçok ülkede olduğu gibi temel hareketlerin önemi sporcunun performansı açısından çok önemlidir. Teknik becerileri gelişmiş bir oyuncu daha sonra bunu oyun taktiği ile birleştirmelidir. Buna göre basketbolcuların, teknik-taktik eksikliklerine

yönelik detaylı antrenmanlara daha fazla önem vermeleri gerektiği söylenebilir.

Tablo 5 incelendiğinde, müsabaka içerisinde hızlı hücum anlayışının Türkiye'deki sporcularda %75.8, Amerika'daki sporcularda % 57.5 oranında 1. derecede önemli olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, kuralların değişmesiyle beraber, artık günümüzde, görsel zevke hitap eden, hızlı hücumla beraber kolay sayıyı getiren, daha süratli bir basketbol oynandığı söylenebilir. Set hücumu anlayışı 1. derecede Türkiye'deki sporcularda %18.0, Amerika'daki sporcularda % 23.8, 3. derecede Türkiye'deki sporcularda %32.8, Amerika'daki sporcularda ise % 41.3 oranında önemli olduğu görülmektedir. Serbest hücum anlayışının 1. derecede Türkiye'deki sporcularda %6,3, Amerika'daki sporcularda % 18.8, 3. derecede Türkiye'deki sporcularda %58.6, Amerika'daki sporcularda ise % 37.1 oranında önemli olduğu tespit edilmiştir.

Oyuncuların bire bir yaptığı bir savunma, bireysel kabiliyetleri geliştirerek kendine olan güveni arttırır. Buna göre, adam adama savunmanın, basketbolcuların bireysel yeteneklerini gösterme ve mücadele duygusunu en üst seviyeye çıkararak bir savunma türü olduğunu söylenebilir. Türkiye (%60.9) ve Amerika'daki (%39.2) basketbolcuların büyük bir çoğunluğunun adam adama savunmaya öncelikli olarak

önem verdikleri Grafik 3 incelendiğinde tespit edilmiştir.

Tablo 6'ya göre, Türkiye'deki (%92.2) ve Amerika'daki (% 84.2) sporcuların büyük bir çoğunluğunun savunma anlayışı seçeneğinde yoğunlaştıkları tespit edilmiştir. Washington Üniversitesi ve Missouri-St.Louis Üniversitesinde 18 senedir tutulan istatistikler takımların 70 ile 80 defa savunmaya döndüğünü göstermiştir³. Bu durumda, bir takımın müsabakayı kazanması için hücumdan önce olarak iyi savunma yapması gerektiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. Aygül A.A. "Hentbolcularda, Voleybolcularda ve Basketbolcularda Sıçrama, Çabukluk, Kol Kuvveti ve Genel Dayanıklılık Özelliklerinin Karşılaştırılması." Yüksek Lisans Tezi., Uludağ Üniversitesi, Bursa,1992.
2. Bale P. "Anthropometric, body composition and performance variables of young elite female basketball players.", J. Sports Med. Phys. Fitness., 31(2):173-177, 1991.
3. Burgul A, Çulha U. Basketbol tekniği. Uzman Matbaacılık, Ankara, 1991.
4. Carter JE, Ackland TR, Kerr DA, Stapff AB. "Somatotype and size of elite female basketball players." J. Sports Sci., 23(10):1057-63, 2005.
5. Hansen CB. "The Meaning Of Motivation And Motivational Strategies In Division I Men's College Basketball." Thesis of Master. Fresno: California State University; 2003.
6. Kuter M, Yakupoğlu S, Öztürk F. "Bayan Basketbol Takımının Fiziksel ve Fizyolojik Profili." Spor Bilimleri 2. Ulusal Kongresi Bildirileri., Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1994.
7. Prudden J. Coaching girl's basketball successfully. Champaign: Human Kinetics, USA, 2006.
8. Sevim O. "2001-2002 Türkiye 1. Deplasmanlı Bayanlar Futbol, Basketbol ve Hentbol Liglerinde Oynayan Takım Oyuncularının Bazı Bedensel Ve Kondisyonel Özelliklerinin Karşılaştırılması." Yüksek

- Lisans Tezi., Gazi Üniversitesi, Ankara, 2002.
9. Stier WF, Schneider RC. "Preferred Player Characteristics and Skills of Division I Men's Basketball Coaches." The State University of New York at Brockport, Volume 9(3), 2006.
11. Şahin G. "Türkiye Bayanlar 1. Lig Basketbol Takımlarının Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelerinin Tespit Edilmesi." Yüksek Lisans Tezi., Gazi Üniversitesi, Ankara, 1997.

Güreş Grekoromen Genç Milli Takım Sporcularının Başarı Motivasyon Düzeylerinin, Sportif Tecrübe ve Antrenman Sıklığı Açısından İncelenmesi

Emin KURU¹ Uğur ABAKAY¹

¹Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, grekoromen genç milli takım sporcularının başarı motivasyon düzeylerinin, sportif tecrübe ve antrenman sıklığı açısından incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini güreş grekoromen genç milli takım sporcularından oluşan 62 sporcuyla sınırlı tutulmuştur.

Çalışmaya katılan 62 erkek güreşçi kendi arasında 3 gruba ayrılmıştır. Birinci grup derecesi olmayanlardan, ikinci grup Türkiye derecesi olanlardan, üçüncü grup uluslararası derecesi olanlardan oluşmuştur. Her grubun ayrı ayrı Güç Gösterme Güdüsü (GGG), Başarıya Yaklaşma Güdüsü (BYG), Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsü (BKG) ile Sportif Tecrübe (ST) ve Antrenman Sıklığı (AS) aritmetik ortalamaları alınmıştır. Üç grubun başarı motivasyonu alt ölçek düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Sportif tecrübeleri derecesi olmayanların $\bar{X}=9,70$, Türkiye derecesi olanların $\bar{X}=11,26$, Uluslararası derecesi olanların $\bar{X}=15,53$ olarak bulunmuştur. Derecesi olmayanlarla uluslararası derecesi olanlar arasında $p<0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık görülmüştür.

Derecesi olmayan sporcuların Güç Gösterme Güdüsü ile Başarıya Yaklaşma Güdüsü arasında $p<0,05$ düzeyinde, Başarıya Yaklaşma Güdüsü ile Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsü, Sportif Tecrübe ile Antrenman Sıklığı arasında $p<0,01$ düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkiye derecesi olan güreşçilerin Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsüyle Antrenman Sıklığı arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Başarı Motivasyonu, Sportif Tecrübe, Antrenman Sıklığı, Güreş

Evaluating The Achievement Motivation Levels of The Wrestling Greco-Roman Young National Team Sportsmen In Terms of Sporting Experience and Training Frequency

ABSTRACT

The aim of this paper is evaluating the achievement motivation levels of the wrestling greco-roman young national team sportsmen in terms of sporting experience and training frequency. The sample of the research is limited with 62 sportmen forming from greco-roman wrestling young national team sportmen.

62 men wrestlers participating to this research are divided into three groups. First group are the ones having no degree, second group is the ones having Turkey degree, third group is formed of the ones having international degree. Arithmetical average of incentive of power demonstrating, incentive of approach to achievements, incentive of avoiding failure, sporting experience and training frequency were taken separately for each group.

Meaningful differences between the levels of achievements motivation sub-scales weren't found for these three groups. Sporting experiences were found as $\bar{X}=9,70$ for the ones having no degree, $\bar{X}=11,26$ for the ones having Turkey degree, $\bar{X}=15,53$ for the ones having international degree. A meaningful difference was seen between the ones having no degree and international degree on the level of $p>0,01$

A meaningful relationship between the incentive of power demonstrating and incentive of approach to achievements were found on the level of $p>0,05$ for the ones having no degree. This relationship is on the level of $p>0,01$ between the sporting experience and training frequency, incentive of approach to achievements and incentive of avoiding the failure. A meaningful relationship between the incentive of avoiding failure and training frequency was found on the level of $p>0,05$ for the wrestlers having Turkey degree.

Key Words: achievement motivation, sporting experience, training frequency, wrestling.

GİRİŞ

İhtiyaç, dürtü ve güdülerin etkisiyle bir davranışı başlatma ve hedefe ulaşma sürecinin tümünü ifade eden kavram güdülenme ya da motivasyondur¹. Başarı motivasyonu, bir işi ustaca yapma, mükemmel olarak başarma, engellerin üstesinden gelme, diğerlerinden daha iyi yapma olarak tanımlanmıştır².

Günümüzde sporcuyla yarışmalara hazırlamak ve yapılan spor branşında en üst seviyede sportif verimi elde etmek için değişik antrenman modelleri kullanılmaktadır. Sportif verimin üst seviyeye istenilen zamanda çıkarılabilmesi, sportif verimin bileşenleri üzerinde yapılacak değişik çalışmalar ile mümkündür. Sportif verim, temel motorik yeteneklerin, psikolojik (kişilik özellikleri, motivasyon, konsantrasyon vb.) ve fiziksel özelliklerin ürünüdür. Sportif verim düzeyi bilişsel yeteneklerin gelişmişliğine bağlıdır. Her türden kararlar almak ya da gerekli bilgiyi kullanabilmek için gerekli bu yetenekler, gelişmiş beyin yapılarında görülen düşünme ve zeka kapasitesinin gücüdür. Son yıllarda spor bilimlerinde, sportif verimin geliştirilmesi için yapılan çalışmaların çoğu motorik ve antropometrik parametrelerin irdelenmesini içermektedir³.

Spor faaliyetinde bulunan herkes, hem fiziksel hem de psikolojik yüklenmeler ile karşı karşıyadır. Yapılan yüklenmeler organizmada olumlu yönde değişim

oluşturabilecek düzey ve nitelikte olmalıdır. Antrenmanlarda kondisyonel, teknik ve taktik özellikler ağırlıklı geliştirilmeye çalışılırken, başarıya ulaşmak için gerekli olan psikolojik özellikler sürekli ihmal edilmiştir⁴.

Sporda yüksek performans için fiziksel-fizyolojik açıdan güçlü olmanın yanı sıra psikolojik (zihinsel ve duygusal) açıdan da güçlü ve hazırlıklı olmak gerekir⁵.

Sporcuların yüksek yoğunluktaki antrenmanlara katılmalarını ve bunu uzun süre devam ettirmelerini sağlayan gücü açıklamak için birçok teori öne sürülmüştür. Bu teorilerden birisi de başarı motivasyonu teorisidir. Başarı motivasyonu teorisi kişilerin fiziksel bir aktiviteye neden katıldığını, zor olanı başarmak için neden bu kadar güç harcadığını ve bunu neden uzun süre devam ettirdiğini açıklamaktadır⁶.

Gill başarı motivasyonunu başarısızlığa direnme, bir görevi başarmak için uğraşma, belirsiz durumlar arama olarak tanımlamıştır⁷.

Motivasyonun gücü ve başarı arasındaki ilişkinin, özellikle sporda çok önemli olduğu gayet açıktır. Motive edici gücü düşük olan bir durumun, düşük bir başarı ile sonuçlanması muhakkaktır. Her insan, kendini tatmin eden ve huzur verici durumları arama, rahatsız edici durumlardan ise kaçınma eğilimi gösterir. Arama ve

kaçınma eğilimleri, güdülerin yapısında mevcuttur. Hangi eğilim daha ağır basarsa, ona yönelik güdüler ortaya çıkar. Buna göre, başarı güdüsü, başarılı olma ya başarısızlıktan kaçınma; arkadaşlık güdüsü ise itibar arama ya reddedilmekten kaçınma şeklinde ortaya çıkar¹.

Bu durumda başarı motivasyonunu, sporcunun yarışmaya yaklaşma ya kaçınma eğilimleri olarak tanımlayabiliriz⁸.

Bu çalışmanın amacı, Türk milli takımındaki genç grekoromen güreşçilerin, sporda yüksek performansa ulaşmada etkili olan ve nispeten süreklilik gösteren başarı motivasyonu alt ölçekleri, güç gösterme güdüsü, başarıya yaklaşma güdüsü ve başarısızlıktan kaçınma güdüsü ile sportif tecrübe ve antrenman sıklığı arasındaki ilişkinin sporcuların spor yaşamlarında elde ettikleri derece farklılıklarına göre incelenmesidir.

MATERYAL ve METOD

Araştırmada Willis (1982) tarafından geliştirilen⁹, Türkiye'deki geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Tiryaki ve Gödelek (1997) tarafından yapılan Spora Özgü Başarı Motivasyonu ölçeği⁷ ile araştırmacılar tarafından geliştirilen Sportif Tecrübe ve Antrenman Sıklığını tespit amaçlı anket formu kullanılmıştır.

Başarı Motivasyonu Ölçeği toplam 40 maddeden oluşan ve maddeleri "hiçbir zaman, çok az, bazen, oldukça fazla ve her

zaman" şeklinde ifade edilen beşli likert tipindedir. Ölçekte güç gösterme güdüsü 12, başarıya yaklaşma güdüsü 17, başarısızlıktan kaçınma güdüsü 11 madde ile ölçülmeye çalışılmıştır. Sportif Tecrübe anketinin ise 3 maddesi sportif tecrübe düzeyini, 6 maddesi antrenman sıklığı düzeyini (hafta/saat) belirlemiştir.

Ölçeğin uygulanması, gönüllülük esasına göre tarama modelinde olmuştur. 62 sporcuya, kamp yaptıkları yerde yüze çalışmanın amacı ve önemi anlatılıp, ilk olarak sportif tecrübe düzeyini belirleme anketi hakkında bilgi verilip anket uygulanmıştır. Daha sonra Willis Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği hakkında bilgi verilmiş ve ölçek uygulanmıştır. Dağıtılan anketlerin 60 dakika içerisinde doldurulduğu gözlenmiştir. Ölçekle elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktararak SPSS 16,0 paket programında hesaplanmıştır. Gruplar arasındaki farkı belirlemek amacıyla istatistiki metod olarak Varyans analizi yapılmıştır. 2 grup arasındaki farkı belirlemek amacıyla bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır. Çalışma içerisinde yer alan kısaltmalar; Xst: Sportif Tecrübe Ortalaması, Xd: Derecesi Olmayanların Ortalaması, Xt: Türkiye Derecesi Olanların Ortalaması, Xu: Uluslararası Derecesi Olanların Ortalaması, Xas: Antrenman Sıklığı Ortalaması şeklinde ifade edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırma Gruplarının Başarı Motivasyonları Alt Ölçeleri Arasındaki Fark

Statü		N	$\bar{X}$	SD	F
Güç Gösterme Güdüleri	Derecesiz Olanlar	20	38,40	3,97	0,876
	Türkiye Derecesi Olanlar	23	39,30	5,08	
	Uluslararası Derecesi Olanlar	19	37,42	4,59	
Başarıya Yaklaşma Güdüleri	Derecesiz Olanlar	20	62,90	5,99	1,390
	Türkiye Derecesi Olanlar	23	65,70	5,40	
	Uluslararası Derecesi Olanlar	19	64,11	5,13	
Başarısızlıktan Kaçınma Güdüleri	Derecesiz Olanlar	20	34,45	6,96	0,199
	Türkiye Derecesi Olanlar	23	35,48	5,40	
	Uluslararası Derecesi Olanlar	19	35,37	4,57	

Tablo 1’de, derecesi olmayan, Türkiye derecesi ve uluslararası derecesi olan güreşçilerin güç gösterme güdüsü puanlarının aritmetik ortalaması sırası ile $\bar{X} d=38,40$, $\bar{X} t=39,30$, $\bar{X} u=37,42$ olarak görülmektedir. Ortalamalar arası farklılığı tespit etmek için yapılan anova analizi sonucu anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Güreşçilerin başarıya yaklaşma güdüsü puanlarının aritmetik ortalaması sırası ile

$\bar{X} d=62,90$, $\bar{X} t=65,70$, $\bar{X} u=64,11$ olarak bulunmuştur. Ortalamalar arası farklılığı tespit etmek için yapılan Anova analizi sonucu anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Güreşçilerin başarısızlıktan kaçınma güdüsü puanlarının aritmetik ortalaması sırası ile $\bar{X} d=34,45$, $\bar{X} t=35,48$, $\bar{X} u=35,37$ olarak bulunmuştur. Ortalamalar arası farklılığı tespit etmek için yapılan anova analizi sonucu anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 2. Derecesi Olmayan Güreşçilerin Başarı Motivasyonu Alt Ölçekleri İle Sportif Tecrübe ve Antrenman Sıklığı Arasındaki İlişki

	Güç Gösterme Güdüsü		Başarıya Yaklaşma Güdüsü		Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsü		Sportif Tecrübe		Antrenman Sıklığı	
	R	P	R	P	R	P	R	P	R	P
Güç Gösterme Güdüsü	1,00	-	,488*	,029	,273	,244	,040	,868	,146	,540
Başarıya Yaklaşma Güdüsü			1,00	-	,630**	,003	,036	,879	,205	,387
Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsü					1,00	-	,188	,427	,219	,353
Sportif Tecrübe							1,00	-	,584**	,007

*P<0,05, **P<0,01

(N=20)

Tablo 2; incelendiğinde derecesi olmayan sporcuların güç gösterme güdüsüyle başarıya yaklaşma güdüsü arasında $p<0,05$ düzeyinde, başarıya yaklaşma güdüsü ile başarısızlıktan kaçınma güdüsü,

sportif tecrübe ile antrenman sıklığı arasında $p< 0,01$ düzeyinde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Türkiye Derecesi Olan Güreşçilerin Başarı Motivasyonu Alt Ölçekleri ile Sportif Tecrübe ve Antrenman Sıklığı Arasındaki İlişki

	Güç Gösterme Güdüsü		Başarıya Yaklaşma Güdüsü		Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsü		Sportif Tecrübe		Antrenman Sıklığı	
	R	P	R	P	R	P	R	P	R	P
Güç Gösterme Güdüsü	1,00	-	,393	,063	,253	,244	-,178	,417	,037	,865
Başarıya Yaklaşma Güdüsü			1,00	-	,213	,330	,292	,176	,278	,199
Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsü					1,00	-	,165	,453	-,468*	,024
Sportif Tecrübe							1,00	-	-,033	,880

* $P<0,05$, ** $P<0,01$

(N=23)

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Türkiye derecesi olan güreşçilerin başarısızlıktan kaçınma güdüsü antrenman sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p< 0,05$).

ğına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p< 0,05$).

Tablo 4. Uluslararası Derecesi Olan Güreşçilerin Başarı Motivasyonu Alt Ölçekleri ile Sportif Tecrübe ve Antrenman Sıklığı Arasındaki İlişki

	Güç Gösterme Güdüsü		Başarıya Yaklaşma Güdüsü		Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsü		Sportif Tecrübe		Antrenman Sıklığı	
	R	P	R	P	R	P	R	P	R	P
Güç Gösterme Güdüsü	1,00	-	-,089	,716	-,071	,772	-,019	,937	,005	,985
Başarıya Yaklaşma Güdüsü			1,00	-	,287	,233	,315	,189	-,220	,365
Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsü					1,00	-	,235	,333	,345	,148
Sportif Tecrübe							1,00	-	-,027	,914

* $P<0,05$, ** $P<0,01$

(N=19)

Tablo 4 incelendiğinde Uluslararası derecesi olan güreşçilerin başarı motivasyonu alt ölçekleri ile sportif tecrübe ve

antrenman sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı %95 güven düzeyinde söylenebilir ($P> 0,05$).

Tablo 5. Derecesi Olmayanlar ile Türkiye Derecesi Olanların Sportif Tecrübe ve Antrenman Sıklığı Açısından Fark Değerleri

	Statü	N	$\bar{X}$	SS	X1-X2	ss	t
ST	Derecesiz	20	9,70	3,47	-1,56	0,89	1,746
	Türkiye Derecesi	23	11,26	2,36			
AS	Derecesiz	20	16,70	3,40	0,14	0,99	0,136
	Türkiye Derecesi	23	16,57	3,12			

*P<0.05, **P<0.01

Tablo 5, incelendiğinde, derecesi olmayan güreşçilerin sportif tecrübe ortalaması $\bar{X}$ d=9,70, antrenman sıklığı ortalaması $\bar{X}$ d=16,70, Türkiye derecesi olan güreşçilerin sportif tecrübe ortalaması

$\bar{X}$ t=11,26, antrenman sıklığı ortalaması $\bar{X}$ t=16,57 olarak bulunmuştur. Ortalamalar arası farklılığı saptamak için yapılan t testi sonucunda bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 6. Derecesi Olmayanlar İle Uluslararası Derecesi Olanların Sportif Tecrübe Ve Antrenman Sıklığı Açısından Fark Değerleri

	Statü	N	$\bar{X}$	SS	X1-X2	ss	t
ST	Derecesiz	20	9,70	3,46562	-3.67	0.8	4,365**
	Uluslararası	19	13,37	1,21154			
AS	Derecesiz	20	16,70	3,40433	1.17	1.3	,906
	Uluslararası	19	15,53	4,62323			

*P<0.05, **P<0.01

Tablo 6'd, derecesi olmayan güreşçiler ile uluslar arası derecesi olan güreşçilerin sportif tecrübe ortalamaları $\bar{X}$ d=9,70, $\bar{X}$ u=13,37, antrenman sıklığı ortalamala-

rına bakıldığında $\bar{X}$ d=16,70, $\bar{X}$ u=15,53, olduğunu görmekteyiz. İki grup arasındaki sportif tecrübe düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.(p<0,01)

Tablo 7. Türkiye Derecesi Olanlar ile Uluslararası Derecesi Olanların Sportif Tecrübe ve Antrenman Sıklığı Açısından Fark Değerleri

	Statü	N	$\bar{X}$	SS	X1-X2	ss	t
ST	Türkiye	23	11,26	2,35907	-2,11	0,60	3,524**
	Uluslararası	19	13,37	1,21154			
AS	Türkiye	23	16,57	3,11632	1,04	1,20	0,866
	Uluslararası	19	15,53	4,62323			

*P<0.05, **P<0.01

Tablo 9 incelendiğinde Türkiye derecesi ile uluslararası derecesi olan güreşçilerin sportif tecrübe ortalamaları

$\bar{X}$ t=11,26, $\bar{X}$ u=13,37, antrenman sıklığı ortalamaları $\bar{X}$ t=16,57, $\bar{X}$ u=15,53 düzeyinde tespit edilmiştir. Sporcuların elde

ettikleri derece kategorisi ile sportif tecrübe düzeyleri arasında $p < 0,01$ seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 8 incelendiğinde güreşçilerin başarı motivasyonu alt ölçekleri ile sportif tecrübe arasında anlamlı ilişki görülmektedir. Sportif tecrübeleri düşük olanları güç gösterme güdüsü ortalaması $\bar{X} = 39,38$, başarıya yaklaşma güdüsü orta-

laması $\bar{X} = 62,54$, başarısızlıktan kaçınma güdüsü ortalaması $\bar{X} = 35,31$, sportif tecrübeleri yüksek olanların güç gösterme güdüsü ortalaması $\bar{X} = 38,18$, başarıya yaklaşma güdüsü ortalaması $\bar{X} = 64,78$, başarısızlıktan kaçınma güdüsü ortalaması $\bar{X} = 35,06$ olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 8. Başarı Motivasyonu Alt Ölçekleri ile Sportif Tecrübe Arasındaki Fark Değerleri

	ST	N	$\bar{X}$	SS	X1-X2	ss	t
GGG	Düşük	13	39,38	3,42876	1,20	1,43	0,838
	Yüksek	49	38,18	4,84198			
BYG	Düşük	13	62,54	6,37201	-2,24	1,72	1,298
	Yüksek	49	64,78	5,29255			
BKG	Düşük	13	35,31	5,86493	0,25	1,78	0,139
	Yüksek	49	35,06	5,66204			

TARTIŞMA

Bu çalışmada, spor yaşamları boyunca elde ettikleri derecelere göre Greko-romen Genç Milli Takım Sporcularının Başarı Motivasyon Düzeylerinin, Sportif Tecrübe ve Antrenman Sıklığı Açısından İncelenmiştir. Bunun belirlenmesi için başarı motivasyonu alt ölçek maddeleri olan Güç Gösterme Güdüsü (GGG), Başarıya Yaklaşma Güdüsü (BYG) ve Başarısızlıktan Kaçınma Güdüleri (BKG) birbirinden ayrılarak değerlendirme yapılmıştır. Yani alt ölçek maddeleri ile sportif tecrübe ve antrenman sıklıkları arasında anlamlı ilişki olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo 1'deki bulgular incelendiğinde, en yüksek güç gösterme güdüsüne sahip olan grubun $\bar{X} = 39,30$ ile Türkiye

derecesi olanların olduğu görülmektedir. Derecesi olmayanların $\bar{X} = 38,40$, Uluslar arası derecesi olanların $\bar{X} = 37,42$ olduğu görülmektedir. Ortalamalar arası farklılığı tespit etmek için yapılan anova analizi sonucunda üç grubun güç gösterme güdüleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanamamıştır.

Başarıya yaklaşma güdüleri aritmetik ortalamalarına baktığımızda, Türkiye derecesi olanların $\bar{X} = 65,70$ ile en yüksek değere sahip olduğu ve uluslararası derecesi olan güreşçilerin $\bar{X} = 64,11$, derecesi olmayanların $\bar{X} = 62,90$ olduğu görülmektedir. Gruplar arası ilişkiye bakıldığın-

da başarıya yaklaşma güdüleri arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Başarısızlıktan kaçınma güdüsü aritmetik ortalamalarına baktığımızda derecesi olmayan güreşçilerin $\bar{X}_d=34,45$, Türkiye derecesi olanların $\bar{X}_t=35,48$ ve uluslar arası derecesi olan güreşçilerin $\bar{X}_u=35,37$ olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre Türkiye derecesi olan güreşçilerin başarısızlıktan kaçınma güdülerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasında farklılık tespit edilememiştir.

Aktop ve Erman (2002) yapmış oldukları çalışmalarında takım ve bireysel sporcuların başarı motivasyonu alt boyutlarını incelemiştir. Bireysel sporcuların GGG alt boyutu aritmetik ortalamalarını $X=37,89$, BYG alt boyutunda $X=62,50$, BKG alt boyutunda ise $X=28,17$ bulgularına ulaşmışlardır¹⁰. Güç gösterme güdüsü ve başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutlarında elde ettikleri bulgular çalışmayla benzerlik göstermektedir. Ancak başarısızlıktan kaçınma güdüsü alt boyutu ortalaması çalışmada elde edilen bulgulardan daha düşük çıkmıştır.

Willis (1982)'de yapmış olduğu çalışmada elde ettiği erkek sporculardaki Güç Gösterme Güdüsü 43.54, Başarıya Yaklaşma Güdüsü 69,77; Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsü 33,39 değerleri ile elde ettiğimiz değerler incelendiğinde üç gru-

bunda orijinal çalışmaya göre, GGG, BYG ve BKG alt boyutlarında daha düşük puanlar elde edildiği gözlenmiştir.

Yukarda verile genel olarak değerlendirildiğinde, 3 grup arasında başarı motivasyonu düzeyleri açısından en yüksek Türkiye derecesi olanlar, ikinci sırada Uluslararası derecesi olanlar ve en düşük olanların ise derecesi olmayan güreşçiler olduğunu söyleyebilir.

Tablo 2'de derecesi olmayan güreşçilerin başarı motivasyonu alt ölçekleri ile sportif tecrübe ve antrenman sıklığı arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Buna göre derecesi olmayan güreşçilerin güç gösterme güdüsü ile başarıya yaklaşma güdüsü arasında $p<0,05$ düzeyinde, başarıya yaklaşma güdüsü ile başarısızlıktan kaçınma güdüsü ve sportif tecrübe ile antrenman sıklığı arasında $p<0,01$ düzeyinde anlamlı bir ilişki görülmektedir. Diğer değerler açısından farklılık yoktur.

Türkiye derecesi olanların başarı motivasyonu alt ölçekleri ile sportif tecrübe ve antrenman sıklığı arasındaki farklılığa bakıldığında başarısızlıktan kaçınma güdüsüyle antrenman sıklığı arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı ilişki görülürken diğer değerler arasında bir farklılık görülmemiştir (Tablo3).

Uluslar arası dereceye sahip olan güreşçilerin başarı motivasyonu alt ölçekleri ile sportif tecrübe ve antrenman sıklığı

arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı bir ilişki görülememiştir (Tablo4).

Tablo 5’de derecesi olmayan güreşçiler ile Türkiye derecesi olan güreşçilerin sportif tecrübe ve antrenman sıklığı açısından farklılıklar incelenmiştir. Elde ettiğimiz verilere göre Türkiye derecesi olan güreşçilerin sportif tecrübe aritmetik ortalamaları ($\bar{X} t=11,26$) derecesi olmayanların aritmetik ortalamasından ($\bar{X} d=9,70$) daha yüksek olduğu, antrenman sıklığı açısından bakıldığında derecesi olmayan güreşçilerin aritmetik ortalaması ($\bar{X} d=16,70$) Türkiye derecesi olanları aritmetik ortalamasından ($\bar{X} t=16,57$) yüksek olduğu görülmüştür. Ortalamalar arası farklılığı saptamak için yapılan t testi sonucunda anlamlı bir ilişkiye rastlanamamıştır.

Tablo 6’de derecesi olmayanlar ile uluslararası derecesi olanların sportif tecrübe ve antrenman sıklığı açısından fark değerleri incelenmiştir. Elde edilen veriler sonucunda uluslar arası derecesi olan güreşçilerin sportif tecrübe aritmetik ortalamasının ($\bar{X} u=13,37$), derecesi olmayan güreşçilerin sportif tecrübe aritmetik ortalamasından ($\bar{X} d=9,70$) daha yüksek olduğu, antrenman sıklığı açısından derecesi olmayanların ($\bar{X} d=16,70$) uluslar arası dereceye sahip olanlardan ($\bar{X} u=15,53$) daha yüksek olduğu görülmektedir. İki

grup arasında sportif tecrübe ilişkisi bakımından $p<0,01$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

Türkiye derecesi olanlar ile uluslararası derecesi olan güreşçilerin sportif tecrübe ve antrenman sıklığı açısından fark değerlerine bakıldığında Uluslararası dereceye sahip olanların sportif tecrübe ortalamasının ($\bar{X} u=13,37$) Türkiye derecesi olanların aritmetik ortalamasından ($\bar{X} t=11,26$) daha yüksek olduğu, antrenman sıklığı açısından Türkiye derecesi olanların aritmetik ortalamasının ($\bar{X} t=16,57$), uluslar arası dereceye sahip olan güreşçilerin aritmetik ortalamasından ($\bar{X} u=15,53$) daha yüksek bulunmuştur. İki grup arasındaki sportif tecrübe fark değerleri arasında $p<0,01$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo7).

Tablo 8’de çalışmaya katılan tüm güreşçilerin sportif tecrübe puanı düşük olanlar ile yüksek olanların güç gösterme güdülerini, başarıya yaklaşma güdülerini ve başarısızlıktan kaçınma güdülerini arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Buna göre; sportif tecrübesi düşük olanların güç gösterme güdülerini ortalamasının $\bar{X} =39,38$ ve başarısızlıktan kaçınma güdülerini ortalamasının $\bar{X} =35,31$ sportif tecrübesi yüksek olanların güç gösterme güdülerini ortalamasının $\bar{X} =38,18$ ve başarısızlıktan kaçınma güdülerini ortalamasından $\bar{X} =35,06$ daha yük-

sek, sportif tecrübeleri düşük olanların başarıya yaklaşma güdüsü ortalamasının $\bar{X}=62,54$, sportif tecrübeleri yüksek olanların başarıya yaklaşma güdüleri ortalamasından $\bar{X}=64,78$ daha düşük olduğu görülmektedir.

Aslan ve Kuru (2002), yapmış oldukları çalışmalarında, 1.lig futbolcularının başarısızlıktan kaçınma güdüleri ile sportif tecrübeleri arasında pozitif ve 2.lig futbolcularının güç gösterme güdüleri ile sportif tecrübeleri arasında ise negatif düşük anlamlılık düzeyinde bir ilişki bulmuşlardır¹¹.

KAYNAKLAR

1. Aydın C. **Sosyal Bilimler – Psikoloji**, Takav Matbaacılık, Ankara (1999).
2. Cox RH **Sport Psychology, Concepts and Applications; Second Edition**; s 194-199. (1990).
3. Muratlı S. **Çocuk ve Spor**; Bağırhan Yayınevi; Ankara (1997).
4. İkizler C, Karagözoğlu C. **Spor da Başarının Psikolojisi**, Alfa Basım evi, s 41, 45, İstanbul. (1997)
5. Konter E. “**Spor da Psikolojik Güç ve Performans**”; 5.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri; 129; (1998)
6. Tiryaki Ş. **Spor Psikolojisi, Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama**; Eylül Kitap ve Yayınevi, Mersin (2000)
7. Tiryaki Ş. Gödelek E. “**Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinin Türk Sporcuları İçin Uyarılma Çalışması**”; 1. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu Bildirileri; Bağırhan Yayınevi; 128; Ankara (1997)
8. Hayashi CT. “**Achievement Motivation Among Anglo American and Hawaiian Physical Activity Participants**”; Individual Differences and Social Contextual Factors; Journal of Sport and Exercise Psychology;18,(2);194–215 (1996).
9. Willis JD. “**Three Scales to Measure Competition-related Motives in Sports**”;Journal of Sport Psychology; 338-353; (1982)
10. Aktop A, Ermen KA. “**Takım ve Bireysel Sporcuların Başarı Motivasyonunu Benlik Kaygısı ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması**”. 7. Uluslar arası Spor bilimleri kongresi Antalya (2002).
11. Aslan A, Kuru E. “**Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Başarı Motivasyonu Farklılıkları ve Sportif Tecrübe İle İlişkisi**”, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, VII, 2:29, Ankara (2002) .
12. Karabulut C. Kirazcı S. Aşçı H.F. “**Takım ve Bireysel Sporcuların Başarı Motivasyonu Düzeylerinin İncelenmesi**”; Hacettepe Üniversitesi 6. Spor Bilimleri Kongresi, 3-5 Kasım, Ankara (2000).

Karabulut ve arkadaşları (2000) çalışmalarında tecrübeli ve tecrübesiz sporcuların güç gösterme güdüsü arasındaki farklılıkları incelemiş; tecrübeli sporcuların güç gösterme güdüsü değerlerini 40,87, tecrübesiz sporcularda 39,49, başarıya yaklaşma güdüsünü tecrübelilerde 64,23, tecrübesizlerde 64,41, başarısızlıktan kaçınma güdüsünü tecrübelilerde 31,02, tecrübesizlerde 32,71 olarak tespit etmişlerdir. Ancak iki grup arasında anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır¹².